

Univerzita Karlova v Praze

Filosofická fakulta

Ústav románských studií

Bakalářská práce

Veronika Dobrová

Kulturní prostředí Sevilly ve 20. a 30. letech 20. století, perspektiva

K. Čapka

Cultural ambience of Seville – 20's and 30's, K. Čapek's perspective

vedoucí práce prof. PhDr. Josef Opatrný, Dr. CSc.

2013

Poděkování

Srdečně děkuji za vždy vstřícný přístup a odbornou pomoc při realizaci této práce svému vedoucímu práce prof. Josefu Opatrnému, dále bych ráda upřímně poděkovala mé mamince a bratrovi za celoživotní podporu a příteli za trpělivost a oporu.

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 11. 1. 2013

podpis:

Abstrakt

V bakalářské práci se zabývám kulturní scénou španělské Sevilly ve 20. letech a na počátku 30. let 20. století. Po úvodu zahájím práci rozbořem významu města Sevilly v historii. V další části se zaměřím na kulturní bohatství Sevilly ve 20. a 30. letech 20. století. Své cestovatelské dojmy z tohoto prostředí a doby promítl do knihy *Výlet do Španěl* právě K. Čapek, což bude předmětem mého zkoumání v dalším bloku. Vnímání Čapka, Středoevropana, v další části porovnáám se zobrazením soudobé Sevilly v dílech zahraničních literátů.

Závěrem práce uvedu resumé ve španělském, anglickém a českém jazyce, a tematické přílohy.

Abstract

The present Bachelor's thesis deals with the cultural ambience of Seville in 20's and in the beginning of 30's of the last century, and also offers point of view of the former Czech author Karel Čapek during his autumnal sojourn in 1929. After the short introduction I will highlight the importance of the city throughout Spanish history. In the following part I will focus on the cultural richness in the investigated period. The crucial topic of the next chapter is to capture the traveller's Czech impression, contrasted then with the impression that the contemporary city awakes in foreign writers. In closing I will state the summary and thematic supplement

Klíčová slova: Sevilla, 20. století, K.Čapek, literatura, kultura, tradice

Key words: Seville, 20th century, K.Capek, literature, culture, tradition

Palabras clave: Sevilla, siglo XX, K.Capek, literatura, cultura, tradición

Obsah

Úvod.....	- 7 -
1 Sevilla.....	- 8 -
1.1 Význam města Sevilla v historii	- 8 -
2 Kulturní bohatství Sevilly	- 12 -
2.1 Šťastná dvacátá léta (Felices Veinte)	- 12 -
2.1.1 Sevilla a Generación 27	- 13 -
2.1.2 La Semana Santa (Svatý týden).....	- 14 -
2.1.3 La Feria de Abril	- 14 -
2.1.4 Corpus Christi (Slavnost Těla a Krve Páně).....	- 15 -
2.1.5 Zlatý věk býčích zápasů	- 16 -
2.2 Iberoamerická výstava	- 17 -
3 Karel Čapek - Výlet do Španěl.....	- 19 -
3.1 Život a cesty K. Čapka	- 21 -
3.2 Sevilla v knize Výlet do Španěl a v díle zahraničních autorů.....	- 22 -
Závěr	- 35 -
Resumé.....	- 37 -
Resumen.....	- 39 -
Résumé.....	- 41 -
Bibliografie	- 43 -
Primární literatura.....	- 43 -
Sekundární literatura	- 43 -
Elektronické zdroje.....	- 44 -
Přílohy.....	- 45 -
Iberoamerická výstava v Seville 1929.....	- 45 -
Karel Čapek	- 49 -

Úvod

Bakalářská práce je zaměřena na jihošpanělské město Sevilla, kde jsem měla možnost osobně pobývat v rámci programu Erasmus. Téma jsem si zvolila před odjezdem s jistotou, že v zázemí sevillské univerzity budu moci čerpat z nepřeberného množství pramenů pro tuto práci. Díky laskavému kontaktu pana prof. Opatrného na pracovníka Escuela de Estudios Hispano-Americanos jsem získala přístup k materiálům v České republice běžně nedostupným.

Myslím si, že jedině osobně lze docenit krásu sevillských památek a zvyků. Ráda bych zdůraznila ty nejdůležitější tradice, které neodmyslitelně patří k sevillskému duchu. V době, na kterou se soustředím, Sevilla byla rozporuplné město: metropole sociálně a ekonomicky zaostalého jihu s převahou zemědělsky zaměřeného obyvatelstva a zároveň město odhodlané pořádat výstavu světových rozměrů. Díky projektu Iberoamerické výstavy Sevilla zažila obrovský urbanistický, demografický i ekonomický rozkvět, který však skončil v roce 1930 po dopadu velké hospodářské krize. Tento ekonomický propad a inflace, ve které stát zanechala vláda Prima de Riveru, postihla celé Španělsko a kvůli neudržitelnému sociálnímu napětí vyústila v Druhou španělskou republiku, od které všichni očekávali nezbytné reformy. Chaos a protichůdné názory na reformní politiku rozdělily zemi na dva tábory, což už je tematika Španělské občanské války, a obsáhnout téma není reálné pro tuto práci.

Přední český spisovatel, dramatik, novinář a muž mnoha dalších dovedností Karel Čapek město navštívil v říjnu roku 1929. Brzy po návratu do ČSR publikoval v Lidových novinách od listopadu 1929 do března 1930 jednotlivé kapitoly knihy *Výlet do Španěl*. Po jejím přečtení jsem byla překvapená, jak věrně odpovídá autorovo líčení tomu, jak jsou události podány v tehdejším tisku, který jsem studovala v archivu periodik ABC de Sevilla. Stejně tak pro mne bylo více než zajímavé pozorovat, co Čapek ve Španělsku viděl a jak viděné sděluje čtenáři. Jeho české pojetí porovnám s dojmy zahraničních autorů, kteří Seville osobně navštívili a se zobrazením města v literatuře španělských literátů, a vyvodím závěry, v čem se jednotliví autoři lišili a co naopak vnímali shodně.

1 *Sevilla*

Sevilla, hlavní město stejnojmenné provincie, i celé Andalusie, je čtvrtým nejlidnatějším městem Španělska.¹ Město vždy bylo velice důležitým přístavem, v minulých staletích hrál el *Puerto de las Indias* stěžejní roli pro obchodování mezi Španělskem a Novým světem a dosud je jedním z nejušnějších říčních přístavů Pyrenejského poloostrova.

Dnes bývá hlavní důvodem návštěvy poznání výsledků míšení evropského i neevropského umění na území jednoho města, styl maurský, mudéjarský, křesťanská gotika, baroko; ve světovém podvědomí leží především sevillská gotická katedrála s majestátní zvonicí *Giralda*, která je vidět ze všech koutů města, a patiem de *los Naranjos*, dědictví původní almohádské mešity. Královský palác, původní maurská pevnost a zahrady *Alcázar*, propracovanost jejich geometrických motivů a způsob, jakým stavitelé spojili světlo, vodu a přírodu do nenapodobitelných výsledků. Náměstí *Plaza de España*, postavené k příležitosti Iberoamerické výstavy, která se v Seville uskutečnila roku 1929, se objevuje nejen v každém turistickém průvodci, ale i v jedné epizodě Hvězdných válek a ve filmu *Diktátor* (*The Dictator*).

Město je známé hluboce zakořeněnými křesťanskými tradicemi, které můžeme pozorovat nejen při každoročních náboženských průvodech během *Semana Santa*, ale i při návštěvě kostelů, obvykle s barokní výzdobou a mohutným oltářem, kterému dominuje socha Panny Marie vlastní konkrétnímu svatostánku, oděná do barokních šatů. Například v královské kapli sevillské katedrály se setkáme s *La Virgen de los Reyes*, patronkou města. Flamenco, tanec a zpěv může obdivovat návštěvník jarní *Feria de Abril de Sevilla*, a býčí zápasy v *Plaza de Toros*, kde je navštívil samotný Karel Čapek. Sevilla je třetí nejnavštěvovanější město Španělska, více turistů zavítá pouze do Madridu a Barcelony.²

1.1 *Význam města Sevilla v historii*

Podle pověsti byla Sevilla založena Herkulem a její počátky jsou spjaté s civilizací Tartesiů. Pod římskou nadvládou byla nazývána *Hispalis*, z čehož v období arabské nadvlády vznikl název *Isbiliya*, jelikož v arabštině /p/ neexistovala a byla nahrazována /b/³ a jako zvláštnost vlastní arabštiny používané na Pyrenejském poloostrově byla postupná přeměna /ā/

¹ http://www.ine.es/inebmenu/mnu_cifraspob.htm consultado 30.4.2012 a las 12:38

² <http://turismoonline.com/turismo/espana-y-sus-mejores-ciudades> consultado 29.4.2010 a las 23:39

³ LAPESA, Rafael : *Historia de la lengua española*. Madrid: Gredos, 1981. s. 139

v /e/ a poté v /i/ na v arabštině⁴, odtud vokalická změna. Od dob založení města se zde vystřídalo mnoho kultur a národů: Fénici (okolo 700 př. n. l.), Turdetanci (400 př. n. l.), Kartáginci (230 př. n. l.), Římané (206 př. n. l.), Visigóti (r. 525), a od roku 711 stoupenci islámu, jejichž přítomnost na poloostrově trvala celých sedm století, až do pádu nazaríského království v Granadě roku 1492⁵. Během panování Almorávidů a Almohádů byly položeny základy památkám dnes nejobdivovanějším, *Giralda*, *Real Alcázar*, *Torre de Oro*. Na konci 12. století byla v místech dnešní katedrály vystavěna mešita s minaretem, dnes věží *Giralda*, která se dodnes tyčí v úctyhodné výšce 101 metrů, měřeno včetně sochy „*Giraldilla*“ instalované v 16. století. *Reales Alcázares*, palác a zahrady, kde se dodnes zachovalo využití vodních prvků v architektuře, přírody, keramiky, sádky, barev a geometrických forem, podle slov K. Čapka: „*maurské patio je sladká představa oasy; zurčivá fontánka na španělském dvorku podnes splňuje pouštní sen o studánkách chladivé vody; zahrádka v květináčích je zahrádka přenosná.*“⁶ Roku 1248 byla Sevilla dobyta křesťanským vojskem vedeným Ferdinandem III. Kastilským. Křesťanská *reconquista* dlouhá sedm století nedokázala zapudit maurského ducha měst i památek. Ačkoliv do dnešní doby je Španělsko státem se silně zakořeněnými křesťanskými tradicemi⁷, maurský kulturní odkaz se nikdy nepodařilo odstranit, zejména na jihu v Andaluské provincii. Sám název této provincie potvrzuje význam předchozí věty. Čapek v díle často zmiňuje Maury a jejich uměleckou tvorbu.

Po objevení Nového světa na podzim roku 1492 se Sevilla stala centrem interkontinentálního obchodu. Roku 1503 zde byla založena *La Casa de Contratación*, jakožto úřad pro vybírání daní, kontrolu přistěhovalců a kontrolu a podporu komerčních aktivit mezi Španělskem a nově objeveným světem, se sídlem v *Reales Alcázares*. Za stejným účelem byla ve městě postavena budova *Lonja de Mercaderes* (*Casa Lonja*) královským architektem Juanem de Herrera (je také jedním z architektů a projektantů královského paláce, původně kláštera *El Escorial*), kterou dnes známe jako *Archivo General de Indias*. V 16. století město prosperovalo, těšilo se vzkvétajícímu obchodu, jak plyne z úryvku prvního dějství díla *El Arenal de Seuilla* Lope de Vegy:⁸

„*Lo que es más razón que alabes*
es ver salir destas naves“

⁴ Ibid., s. 140

⁵ HAZARD, H. W.: *The fourteenth and fifteenth centuries - A History of the Crusades*, volume, III. University of Wisconsin Press, 1975. s. 454

⁶ ČAPEK, Karel: *Výlet do Španěl*. Praha: Československý spisovatel, 1958. s. 198

⁷ Dle studií španělského centra pro sociologický výzkum CIS (<http://www.cis.es/cis/opencms/ES/index.html>) se ke katolické víře hlásí každoročně tři čtvrtiny obyvatel.

⁸ VEGA, Lope de: *El Arenal de Seuilla* [online] [cit. 2012-12-01] Dostupné jako PDF na <http://www.cervantesvirtual.com/obra/el-arenal-de-seuilla--0/>

*tanta diversa nación;
las cosas que desembarcan,
el salir y entrar en ellas
y el volver después a ellas
con otras muchas que embarcan.
Por cuchillos, el francés,
mercerías y ruán,
lleva aceite; el alemán
trae lienzo, fustán, llantés...,
carga vino de Alanís;
hierro trae el vizcaíno,
el cuartón, el tiro, el pino;
el indiano, el ámbar gris,
la perla, el oro, la plata,
palo de Campeche, cueros...;
toda esta arena es dineros.*

*Los barcos de Gibraltar
traen pescado cada día,
aunque suele Berbería
algunos dellos pescar.*

*Es cosa de admiración
ver los que vienen y van.*

*Por aquí viene la fruta,
la cal, el trigo, hasta el barro.”⁹*

Roku 1525 se v sevillském *Alcázaru* konala královská svatba Karla V. s Isabelou Portugalskou, historický fakt, který dokazuje důležitost města tohoto času. Společně se ztratou kontroly nad koloniemi v Latinské Americe ale začala pozice města upadat

⁹ VEGA, Lope de: *El Arenal de Seuilla* [online] [cit. 2012-12-01] Dostupné jako PDF na <http://www.cervantesvirtual.com/obra/el-arenal-de-seuilla--0/>

a ze světového centra obchodu ponížila na centrum čistě provinčního charakteru¹⁰. Kromě toho v 17. století Španělsko postihl úpadek demografický, v důsledku morové epidemie roku 1649 a rovněž úpadek ekonomický. Navíc, Sevilla byla méně dostupná kvůli mělkému korytu řeky Guadalquivir, která se stávala čím dál tím hůře splavnou¹¹. Proto se do popředí zájmu dostal Cádiz, což dokládá i fakt, že právě tam byl přemístěn roku 1717 úřad *La casa de Contratación*.

S příchodem průmyslové revoluce na konci 19. století bylo roku 1859 vybudováno železniční spojení mezi Sevillou a Córdobou a o rok později byla zprovozněna trasa Sevilla - Cádiz. Ve městě byl zaveden telefon, rozšířilo se pouliční osvětlení, byly uvedeny v provoz tramvaje, nejdříve tažené koněspřežím, později poháněné elektřinou. Zlepšení městské infrastruktury bylo naprosto nezbytné, pokud chtěla Sevilla usilovat o pořádání Iberoamerické výstavy. Nápad se zrodil již roku 1909, a přestože k realizaci došlo přes politické a finanční překážky o dvacet let později, událost znamenala opětovné zvýšení prestiže Sevilly ve Španělsku i ve světě. Iberoamerická výstava bude probíraným tématem v dalších kapitolách.

¹⁰ SÁNCHEZ MANTERO, Rafael: *Historia breve de Sevilla*. Cádiz: Sílex, 1992. s. 106 „La liquidación del imperio colonial en el continente americano la [la ciudad de Sevilla] dejó reducida definitivamente a un centro comercial dentro de un ámbito puramente regional.“

¹¹ http://personal.us.es/alporu/histsevilla/sevilla_puerto.htm „...los únicos inconvenientes que presentaba el puerto de Sevilla era el sinuoso trazado del Guadalquivir hasta Sevilla, atravesando marismas con poca profundidad, que no permitía buques de gran tonelaje (400 toneladas era lo máximo autorizado), y la barra de arena de Sánlúcar, que obligaba a los barcos a maniobrar con sumo cuidado y no demasiado peso; más de uno naufragó en dicha zona. En el período 1503-1650, naufragaron el 9 % de los buques entre el río y la barra. Con el tiempo ésta sería una de las razones por las que el Puerto de Indias se iría trasladando poco a poco a Cádiz, hasta la pérdida del Monopolio de la Carrera de Indias en 1717, en que Felipe V ordenó que la Casa de la Contratación se trasladase a Cádiz.“

„En Sevilla, donde la sangre corre oír las venas rápida, y sube al cerebro brincando, el poder de encantamiento es ás general y visible que en otras partes.“

2 Kulturní bohatství Sevilly

2.1 Šťastná dvacátá léta (*Felices Veinte*)

Dvacátým létům se občas v literatuře říká šťastná, jelikož se takto jeví v porovnání s léty třicátými, léty krize a války. Realizace Iberoamerické výstavy byla pootevřením dveří pokroku, díky ní město dostalo evropštější ráz. Pořádání tak ambiciózní události si žádalo kromě peněžní pomoci státu také schopnou organizaci *in situ*. S finanční podporou vlády, odsouhlasenou generálem Primo de Rivera, a s vytvořením komise *Comisión Permanente* na sevillské radnici, vedené schopným Cruz Conde¹², bylo zahájení výstavy o krok blíže svému naplnění.

Projekt byl pro Sevillu velmi obohacující díky výstavbě nádherných paláců a kulturních institucí, zvelebování centra města a rozrůstání se obytných zón na periferiích, výstavbou nových čtvrtí a bloků domů. Ačkoli palčivý problém zásobování pitnou a filtrovanou vodou z řeky Guadalquivir nebyl do začátku výstavy vyřešen, podařilo se zefektivnit služby a fungování života ve městě: kanalizace, pouliční osvětlení, výstavbou nových obydlí. Také se horečně dláždily ulice a dopravní tepny města, celkem o rozloze 280 tisíc čtverečných metrů, a zaváděly nové tramvajové linky.¹³ Důležitým okamžikem bylo otevření dvou mostů, železniční a dopravní San Telmo, který spojuje čerstvě rozšířenou bránu města *Puerta Jerez* a Kubánské náměstí. Ve třicátých letech se nápadně změnil demografický model sevillské populace, kdy oproti předešlé dekádě přílivu pracovní síly, kterou dokázalo uživit budování výstavy, počet obyvatel narůstal mnohem pomaleji.

Rozsah práce mi nedovolí rozepsat se o kulturním bohatství komplexně, zaměřila jsem se tedy na lokální oslavy, které dávají smysl výrazu *sevillanismo* nebo patří neodmyslitelně ke španělské kultuře. Pro jejich osobitost jsou často zmiňovány v liberálních dílech. Krátce se zmíním o divadle, ve dvacátých letech se nejprestižnější představení hrála v budově *Coliseo España*. Divadlo *Imperial* a divadlo *Llorens* v mudéjarském stylu byla uzavřena

Citát pochází z knihy *El embrujo de Sevilla*, autor REYLES, Carlos.

¹² BRAOJOS, Alfonso; Parias María; Álvarez Leonardo: *Histroia de Sevilla- Sevilla en el Siglo XX* Tomo II. Sevilla: Universidad de Sevilla, 1990 s. 40. „... parece poco controvertido quo el giro decisivo se produjo entre 1923 y 1924 con la creación de la Comisión Permanente, el respaldo de Primo de Rivera a las soluciones financieras y el nombramiento de Cruz Conde como gobernador civil y Comisario Regio.“

¹³ BRAOJOS, Alfonso; Parias María; Álvarez Leonardo: *Histroia de Sevilla- Sevilla en el Siglo XX* Tomo II. Sevilla: Universidad de Sevilla, 1990. s.42

během dvacátého století. Roku 1925 bylo otevřeno první kino *Cine Pathé* a letní divadlo Eslava, kde se hrály opery pod otevřeným nebem¹⁴.

2.1.1 *Sevilla a Generación 27*

Většina osobností, které tvořily jádro Generace 27, byli blízcí přátelé z univerzity, pohybující se v intelektuálním prostředí, plni novátorských myšlenek. Díky univerzitním studiím byli detailně obeznámeni s klasiky španělské literatury, mezi něž řadíme i autora *Soledades* Luise de Góngora y Argote. V sevillském sídle *Atenea* se v prosinci 1927 konal hromadný recitát díla tohoto věhlasného španělského spisovatele “zlatého věku” ku příležitosti výročí tří set let od jeho smrti. Do Sevilly se tehdy vydali i budoucí osobnosti španělské poezie, aby vyzdvihli Góngorovo jméno jako znak estetické identity. Setkání zároveň bylo vhodným místem k veřejnému vystoupení, mimo omezené literární kruhy. První zasedání v pátek 16. prosince 1927 bylo vedeno v intelektuálním tónu a mladí spisovatelé zde obhajovali osobní estetické a stylistické hodnoty.¹⁵ Další den Gerardo Diego vystoupil s předešlé noci sepsanou obhajobou poezie *Defensa de la poesía*, ve které označuje skupinu autorů se stejným literárním vyznáním a směřováním skupinu roku 27 “*del 27*”.¹⁶ Schůze pečlivě sledoval tisk a o všem informoval. Při pondělí méně formální oslavě pozornosti tisku a veřejnosti, si již všichni byli vědomi toho, že cesta do Sevilly byla mezníkem jejich literární kariéry, a že se zrodilo něco nového. Někteří ze členů literárního hnutí byli sevillského původu, Vincente Aleixandre, Luis Cernuda, profesorem na sevillské univerzitě byl Pedro Salinas, Jorge Guillén žil v Seville několik let a rovněž působil na univerzitě. Gerardo Diego byl původem ze severošpanělského města Santander, ale Sevillu navštívil před společnou cestou roku 1925 s cílem zúčastnit se Svatého týdne a o dva roky později dubnové Ferie. Město mu ale přirostlo k srdci. Jak přiznává, že v Seville se zrodila jeho druhá osobnost, druhé já „*ciudad donde nació y vive mi otro yo, mi yo de efrente, que tan hondo vivirla no envejece*”¹⁷ a v jeho lyrickém díle je Sevilla velice často stěžejním tématem. Federico García Lorca, narozen v blízké Granadě, využívá v literatuře veškeré folklórní zdroje, které Sevilla nabízí – řeka, Giralda, mýty, historie, Svatý týden, sevillská povaha, zpěvy *saety*, flamengo. Rafael Alberti navštívil město poprvé na jaře 1927 u příležitosti sedmého výročí smrti známého andaluského toreadora Joselita, podruhé společně s ostatními literáty v prosinci. Při

¹⁴ SALAS, Nicolás: *Crónicas del siglo XX*, tomo 3. Sevilla: Universiad de Sevilla, 1993. s. 53

¹⁵ REYES CANO, Rogelio: *Sevilla en la Generación del 27: estudio y antología* de Salinas, Guillén, G. Diego, Aleixandre, García Lorca, D. Alonso, Cernuda y Alberti, 2002 s. 31

¹⁶ Ibid s. 34

¹⁷ Ibid s. 62

obou příležitostech si vytvořil přátelská pouta s místními intelektuály a začal se hlouběji zajímat o sevillský folklór, o jehož projevech dlouze hovořil na kongresu v Berlíně roku 1932.¹⁸ Sevilla svou historií, tradicí a krásou památek nabízí mnoho motivů pro literární zpracování, je proto přirozené, že tyto se vyskytují v tvorbě všech výše zmíněných španělských autorů.

2.1.2 *La Semana Santa (Svatý týden)*

Kadidlem provoněný Svatý týden je příležitostí pro více než sedmdesát sevillských bratrstev uspořádat slavnostní průvod městem, který trvá několik hodin. Od dob dvacátých a třicátých let 20. století, kdy se vypravovalo zhruba čtyřicet procesí, až na výjimky v letech 1932-1933, do dnešních dnů se počet bratrstev více než zdvojnásobil. Průvod je zasvěcen Zbožnosti, Ježíši Kristu, Panně Marii, svatým, může být farní nebo ztělesňovat pokání.¹⁹ Část průvodu tvoří *Nazarenos*, někdy bosé figury představující Ježíše nesoucího si svůj kříž na levém rameni, čemuž se speciálně věnují některá bratrstva jako je *La Hermandad de La O, del Silencio*²⁰, dále *costaleros*, muži nesoucí na ramenech tíži sousoší Panny Marie na masivním soklu. Jejich téměř celodenní utrpení je pro ně očištěním. Ve dvacátých letech se móda procesí vrátila po umělecké stránce do dob *Siglo de oro*, a inspirovala se v dekoru barokních soch, oltářů i oděvů.

Strach z možných incidentů na trase procesí, nedůvěra v radnici, pojetí tématu (Svatý týden) jako nástroj konkrétních politických zájmů a snaha potrestat republikánské autority za jejich náboženskou politiku²¹ společně zapříčinily, že v roce 1932 vyšlo do ulic jen bratrstvo *La Estrella de Triana*, tehdy nazývaná Panna Republikánská, od té doby titulovaná přídomkem *odvážná*. Následujícího roku se již nekonalo žádné procesí.

2.1.3 *La Feria de Abril*

Roku 1254 bylo městu uděleno Alfonsem X. Moudrým královské povolení pořádat dvakrát za rok svátek, jako oslavné gesto dobytí Sevilly, vítězství, kterého před 6 lety dosáhl jeho otec, Ferdinand III. Kastilský. Šest století poté, roku 1846 se ujali iniciativy znovu obnovit takový svátek dva muži, paradoxně, Katalánec Narciso Bonaplata a Bask José María de Ibarra²², a následující rok oslava dostala královské posvěcení podpisem královny Isabely

¹⁸ Ibid s. 81

¹⁹ SÁNCHEZ HERRERO, José: *Las cofradías de Sevilla*. Sevilla, 1999. s. 13-19. „Tipología de las cofradías“

²⁰ Ibid. s. 70

²¹ ÁLVAREZ REY, Leandro: *Las cofradías de Sevilla en el siglo XX*. Sevilla: Universidad de Sevilla, 1999. s.91

²² SÁNCHEZ MANTERO, Rafael: *Historia breve de Sevilla*. Cádiz: Sílex, 1992. s. 106

II. Původně byla *Feria de Abril* oslavou a komerční příležitostí zemědělců a dobytčářů²³ a od svých počátků zaznamenala obrovskou návštěvnost a úspěch, dokonce se těšila královským návštěvám. Ve 20. a 30. letech se slavnost konala v prostorách *Prado de San Sebastián*, kolem kterého se vybudoval areál Iberoamerické výstavy. Jeho rozloha v té době ještě dokázala pojmout všechny návštěvníky a jejich *casetas*. Původně se jednalo o stánky se zbožím určeným pro obchod, avšak kvůli nepředvídatelnému jarnímu počasí si tyto soukromé stany začaly stavět rodiny, spolky, aby mohly v pohodlí strávit celé dny na slavnosti. Typické byly párové tance *sevillanas* za doprovodu živé hudby, původně *seguidillas*, které v Seville zlidověly v 16. století.²⁴ Tehdejší *Feria* se tedy příliš nelišila od té dnešní.

2.1.4 Corpus Christi (Slavnost Těla a Krve Páně)

Slavnost Těla a Krve Páně se koná šedesát dní po velikonoční neděli, neděli zmrtvýchvstání. Na Pyrenejském poloostrově si slavnost osvojili jako první v Aragonském království, jelikož aragonský král byl jediným hispánským králem, který se účastnil Viennského koncilu, kde byl svátek stvrzen. V Barceloně se první procesí uskutečnilo mezi lety 1319 -1322, dále pak v Lérídě a Valencii. Sevilla sice nemůže aspirovat na historické prvenství, avšak nádherou a rozsahem oslav předčila ostatní španělská města, jak popisuje záznam z roku 1594.²⁵ Sevilla v té době byla centrem obchodu, sídlem významných institucí, a tudíž disponovala financemi potřebnými k uskutečnění oslav.

Z původního charakteru slavnosti, kde se mísily světské a náboženské prvky, sochy svatých, obrů a oblud, tanec a zpěv, se během historického vývoje zcela vytratila nenáboženská povaha. Co se naopak od konce 16. století do 20. let 20. století téměř nezměnilo, je trasa náboženského průvodu.²⁶ V prvních dekádách 20. století se významně navýšil počet zúčastněných, dokonce byly při slavnosti zastoupeny i instituce jako sevillašská univerzita, vojenský sbor a další.

²³ SÁNCHEZ MANTERO, Rafael: *Historia breve de Sevilla*. Cádiz: Sílex, 1992. s. 106 „*Esa Feria [La Feria de abril], comenzó siendo agrícola y ganadera y en torno a ella se fue configurando con el paso de los años una forma de expresión del folklore y del tipismo sevillanos.*”

²⁴ SORIA MEDINA, Enrique: *La copla*. Sevilla: Cosas de Sevilla, 1981. s. 44

²⁵ LLEÓ CAÑAL, Vicente: *Fiesta grande el Corpus Christi en la historia de Sevilla*. Sevilla, 1992. s. 20-21. „*Aunque en todos los lugares de España se celebran estas fiestas con increíble solemnidad y varios placeres, no quitándoles la gloria a las ciudades famosas que en esto gastan parte de sus tesoros, pueden todas rendir vasallaje a la ynsigne ciudad de Sevilla, que en celebrar estas fiestas les haze notables ventajas y con razón, pues siendo ella el luzero de España y el archivo y thesoro de su honor y grandeza, parece que de derecho está obligada a mostrar en estas sanctas icaciones más gravedad y pompa como más señora y cib cuyo poder ninguna de las del mundo no puede competir.*“

²⁶ Ibid. s. 53

Z minulých století pochází tradice dekorovat ulice, kudy procesí prochází, oltáře s motivy svátosti a Panny Marie. Ze sevillských balkónů se zavěšují červené koberečky a květinami se zdobí sochy, které zobrazují biblické scény.

2.1.5 Zlatý věk býčích zápasů

Ze Sevilly pocházejí dva zřejmě nejznámější matadoři, Juan Belmonte a José Gómez Ortega, přezdívaný „Joselito“. Oba byli proslulí svou technikou boje s býkem, která se od předchozích dob lišila pomalými a elegantními pohyby a gesty. V aréně možná byli rivalové, ale v normálním životě byli přátelé, jak vyplývá z reakce Belmonta na Joselitovu smrt.²⁷ Roku 1919 se konalo celkem 296 zápasů, Belmonte byl přítomen na 109 a Joselito „jen“ na 91, a to kvůli zranění²⁸. O rok později v *Plaza de Toros* ve městě Talavera de la Reina při zápase býk zvaný *Bailador* zabil pětadvacetiletého Joselita, když mu rohem probodnul břišní dutinu. Jeho pohřeb byl velkolepý, což dokazuje obrovskou oblíbenost býčích zápasů, a tato tragédie jistě přispěla k jeho popularitě²⁹. Juan Belmonte je pokládán za zakladatele moderního toreadorství, jelikož povýšil býčí zápasy ze sportu na umění. Jeho styl, klidný, proložený ladnými *véronicas*, byl napodobován následujícími generacemi toreadorů. Život zakončil sebevraždou, což podtrhlo mýtus jeho osoby. O obou toreadorech se ve svém díle zmiňoval Ernest Hemingway.

Karel Čapek byl obeznámen s věhlasem býčích zápasů, a proto na ně osobně zavítal během své návštěvy Sevilly v říjnu 1929. Býčí zápasy nejsou jen o boji a zabíjení, nýbrž také o estetické stránce boje – tradiční toreadorský účes, úbor, nástup. Pak také elegantní pohyby koně, taneční kroky, úskoky a piruety toreadora v aréně, „*lehký, taneční postoj člověka proti běsnícímu zvířeti je překrásný*“.³⁰ Uměleckou stránku koridy Čapek oceňoval a v knize ji věrně zachytil. Odešel však naplněn velice rozporuplnými pocity, nikoliv proto, že by fenomén býčích zápasů byl české kultuře cizí, nýbrž protože ten den byli matadoři velice neprofesionální, a publikum bylo svědky spíš jatek než důstojné smrti zvířete.

²⁷ BARCELÓ VERA, Marilén: *Vivir de milagro: una aproximación psicobiográfica constructiva a la figura de Juan Belmonte*. Editoval Visión Libros, 2003. s. 203

²⁸ GARCÍA-BAQUERO GONZÁLEZ, Antonio. ROMERO DE SOLÍS, Pedro: *Fiestas de toros y sociedad*. Sevilla: Universidad de Sevilla, 2003. s. 895

²⁹ ARIAS CASTAÑÓN, ELOY: *Comunicación, historia y sociedad: homenaje a Alfonso Braojos*. Sevilla: Universidad de Sevilla, 2001. s. 314 Autor pohřeb Joselita popisuje „*Su entierro constituyó la manifestación más oponente que había conocido la ciudad... El multitudinario duelo partió de donde se organizaban las manifestaciones todas, de la Albeda, donde a los Hércules[sochy] vistieron de negro. Las campanas de la Giralda doblaron a muerto. En el altar mayor de la Catedral se montó un soberbio catafalco, rodeado de los blandones de plata y presidido por la cruz patriarcal.*”

³⁰ ČAPEK, Karel: *Výlet do Španěl...* s. 229

2.2 Iberoamerická výstava

9. 5. 1929 – 21. 6. 1930

O Iberoamerické výstavě bylo vydáno spousta titulů, já se jen krátce zmíním o této události, jejíž příprava trvala téměř dvacet let. Vysvětlím nosnou ideu výstavy a praktický přínos pro město.

Sevilla převzala odpovědnost za uskutečnění světové výstavy nikoliv proto, že chtěla ukázat světu moderní a fungující *urbis*, jako byla Haussmannova Paříž, nýbrž právě kvůli naději, že událost by mohla být i užitečná pro vylepšení infrastruktury³¹. Kromě tohoto důvodu byly rozhodující i obchodní ambice - získat nová odbytiště zboží, prohloubit komerční kontakty se zeměmi Latinské Ameriky, a tak nahradit ušlý zisk z obchodu s Kubou³², a propagovat zboží sevillských obchodníků. Jak shrnuje autor specializující se na tematiku výstavy, cíle byly: „*ustanovit závaznou metu pro urbanistické reformy, podpora cestovního ruchu, oživení slávy města, vytvoření pracovních míst a hojnosti během výstavby, začátek nové etapy rozkvětu, který se od projektu očekával (...), navázat nové ekonomické a kulturní styky mezi Španělskem a Amerikou.*”³³ Kulturní blízkost, hispánské bratrství, Sevilla jako hlavní město Latinské Ameriky jsou častá slovní spojení v oficiálních projevech výstavy. Na stejné myšlenky přivedl Karla Čapka jeho pobyt v Seville, a ačkoliv mu nekoluje hispánská krev v žilách, vcítil se do role obyvatele Sevilly, a navíc s notnou dávkou kosmopolitismu jemu vlastnímu prohlásil: „*Ale nahoře, na palubě (replika Kolumbovy karavely Santa María), jsem si vzpomněl, že za mými zády je iberoamerická výstava; a až ji zavrou, zůstane po ní v Seville veliká ibero-americká universita, na kterou, jak my Sevillanos doufáme, budou jezdit mladí caballeros z Mexika a Guatemaly, Argentiny a Peru a Chile. V tu chvíli jsem dostal strašnou chuť být španělským vlastencem a radostně povykovat: Hombres, považte si, vždyť tamhle za mořem je já nevím kolik miliónů lidí, kteří mluví jazykem podle slovníku madridské Akademie! Sic je tam států jako datlí na palmě, ale je to jeden národ, a kdybychom se do toho řádně obuli, byla by to i jedna kultura, sabe? Představte si, caballeros, že by všichni lidé držící se slovníku madridské Akademie táhli za jeden provaz;*

³¹ RODRÍGUEZ BERNAL, Eduardo: *La modernización y financiación de las infraestructuras urbanas con motivo de la Exposición Ibero- Americana de 1929*. Sevilla: Universidad de Sevilla, 2000. s.1

³² ESCUELA DE ESTUDIOS HISPANOAMERICANOS: *Algunas notas sobre la Exposición Iberoamericana 1929*. Sevilla: Escuela de estudios hispanoamericanos, s. 2

³³ RODRÍGUEZ BERNAL, Eduardo: *Historia de la exposición ibero-americana de Sevilla de 1929*. Sevilla: Ayuntamiento de Sevilla, 1994. s. 49-50. Autor píše: „*Los objetivos de este evento, señalados en la prensa local fueron los de fijar una meta que obligara a emprender las reformas urbanísticas; el fomento del turismo; la recuperación de la fama de Sevilla; la creación de trabajo y riqueza mientras que durasen las obras; el inicio de una nueva etapa de esplendor que se esperaba obtener (...), anudar nuevos lazos económicos y culturales entre España y América.*“

v tu chvíli by tu bylo něco, co se nepovedlo ani Společnosti národů, byla by tu Euroamerika, byla by tu mezikontinentální dohoda bílé rasy; helo allí, byla by znovu objevena Amerika. Jen si vemte, jak bychom my Iberové vytřeli zrak těm velkým mocnostem s jejich věčnými hádkami o tonáž a kalibr!”³⁴

Stavba byla realizována podle plánů hlavního architekta výstavy Aníbala Gonzáleze, který projektoval půlkruhové náměstí *Plaza de España*, pavilón *Mudéjar*, královský pavilón a jiné stavby. Najít univerzální styl pro jeho tvorbu je téměř nemožné, teoretici umění se shodují, že v plánech náměstí se inspiroval v renesanci a baroku, s regionálními prvky sevillského folklóru - barevná keramika, obložení. Půlkruhová forma náměstí je promyšlená symbolika paží otevřeným k řece Guadalquivir a k zemím v Latinské Americe.³⁵

Hlavním přínosem pro město byla samotná výstavba ve výstavních prostorech, zavedení veřejného osvětlení do více částí města, vybudování kanalizace a zlepšení hygienických podmínek v hustěji osídlených částech města, zvýšení zásobování užitkovou a pitou vodou v průměru na obyvatele, zefektivnění chodu města, zvýšení objemu infrastruktury, zušlechtění parku Marie Luisy totožným architektem, který projektoval pařížský *Bois de Boulogne*.³⁶ Cíl přilákat návštěvníky i v zimním období, které bylo pro obecní rozpočet každoročně ztrátové, byl naplněn postavením kasina a grandhotelu Alfonse XIII., který je dodnes v provozu a patří k nejdražším sevillským hotelům. Jak již bylo řečeno, Aníbal González se zasloužil o monumentální stavbu *Plaza de España* i *Plaza de América*, přičemž podle jeho promyšlených plánů mělo první náměstí sloužit k pořádání sportovních aktivit a kulturních představení a okolní parková vegetace jako zvuková izolace. Po jeho rezignaci na pozici vrchního architekta v roce 1926 se plánů ujal Vincente Traver, který doprostřed náměstí přikázal postavit kašnu, takže původní myšlenka využití prostoru nemohla být realizována.³⁷ Jednotlivé pavilony reprezentující Španělsko i latinskoamerické země jsou dodnes využívány buď jako ambasády, konzuláty nebo vzdělávací instituce. Jejich úplný seznam spolu s využitím v dnešní době najdeme v kapitole Přílohy.

³⁴ ČAPEK, Karel: *Výlet do Španěl...* s. 250

Vysvětlující poznámka: v poslední větě „velkým mocnostem s jejich věčnými hádkami o tonáž a kalibr“ Čapek odkazuje na mezinárodní konference o omezení námořního zbrojení, probíhající ve dvacátých letech mezi světovými mocnostmi.

³⁵ Exposición Iberoamericana [online][12-21-2012] Dostupné na World Wide Web

<http://exposicioniberoamericanadesevilla1929.blogspot.cz/2011/04/la-plaza-de-espana-i.html>

³⁶ ESCUELA DE ESTUDIOS HISPANOAMERICANOS: *Algunas notas sobre la Exposición Iberoamericana 1929*. Sevilla: Escuela de estudios hispanoamericanos, s. 13

³⁷ Ibid. s. 14 „Tiene [la Plaza de España] una superficie de 50.000 m² y fue concebida como espacio para celebración de deportes o espectáculos. El público habría de situarse en los paseos y terrazas de la parte edificada que la cierra por uno de sus lados de modo semicircular. La vegetación del Parque serviría de telón de fondo. No obstante, la intervención del arquitecto Vincente Traver la dotó de una fuente central que desvirtuó totalmente su funcionalidad.”

3 Karel Čapek - Výlet do Španěl

Kniha vznikla na základě Čapkova výletu na Pyrenejský poloostrov v říjnu roku 1929; přesná doba jeho pobytu není známa. Itinerář jeho cesty lze vyčíst ze sledu kapitol knihy, při francouzském západním pobřeží, do města Bordeaux - Dax, za městem Dax překročil hranice se Španělskem, pohoří Guadarrama – Madrid – Toledo – Sevilla – Barcelona - Monserrat a zpět přes Francii do ČSR. Z celé knihy je text o Seville, potažmo Andalusii, nejdelší. Věnuje se v kapitolách postupně sevillským ulicím, mřížoví a patiím, *Giraldě*, *Alcázaru*, zahradám, mantilám, městské čtvrti *Triana*, koridě, zápasu v běžném stylu, flamengu, vinným sklípkům a karavele K. Kolumba. Zajímavé je, že názvy všech kapitol jsou ve španělském jazyce, ve srovnání s ostatními cestopisy je to jediný, který používá lexikum země pro názvy všech kapitol.

Jeho tvorba je ceněna pro umění dívat se a popsat obyčejné věci neobyčejným způsobem: „[K. Čapek] měl zrak a fantazii básníka, měl cit pro slovo, jaký má právě básník.“³⁸ Vše, co v cizích zemích vidí, bohatou slovní zásobou popisuje, avšak viděné nepodrobuje analýze, ani kritice.

V tom se liší od Jaroslava Durycha, který navštívil zemi v létě roku 1928 společně se dvěma příslušníky dominikánského řádu, a svůj obdiv ke španělskému katolicismu sděluje v knize *Pout' do Španělska*. Čtenáři líčí velice konzervativním jazykem zážitky z pouti po španělských kostelech, klášterech a jiných poutních místech. O Seville se zmiňuje jen krátce: „Když jsme byli v Seville, bylo prý čtyřicet pět stupňů ve stínu a na slunci prý asi šedesát. Přes to jsme tam vesele za hlaholu otáčecích zvonů vyběhli na Giraldu, věž kathedrály, a obhlíželi jsme celé město i jižní břeh Guadalquiviru.... I tady, i v Méridě, Toledě a v Madridě je cítit přístavní zápach. Jsou to města polořímská a polomaurská, kalně bílá, je to nesmírná cizina pro nás, jakýsi očištěc s vyhlídkou do ráje.“³⁹ Katolický prozaik Jaroslav Durych obecně ve své tvorbě opakovaně kritizoval Čapkovu neangažovanost ve vojenském životě, jeho názory a pacifistický přístup. Kromě mnoha konfliktů v předešlých letech se setkali v názorové opozici na problematiku španělské občanské války, jelikož Durych stál názorově na pozici frankistů, zatímco Čapek, zatímco Čapek věřil v demokratické hodnoty republiky. Pro ilustraci jsem vybrala fragment článku *Pláč Karla Čapka*, publikovaného roku

Citát pochází z: ČAPEK, Karel. *O umění a kultuře II*. 1. soubor. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1985. s. 523

³⁸ BURIÁNEK, František: *Čapkovské variace*. Praha: Československý spisovatel, 1984. s. 9

³⁹ DURYCH, Jaroslav: *Pout' do Španělska*. Praha: Ladislav Kuncíř, 1929. s. 57

1937, jehož ústřední téma je Španělská občanská válka. Ačkoli se tematicky přímo netýká období, na které se práce soustředí, jedná se asi o nejintenzivnější kritiku a je zde názorně vidět jejich názorový spor a ostrá kritika Čapkovy osoby: „*Pláč Karla Čapka (nad španělskou tragédií) je prý „civilistický a... prozrazuje, že Karel Čapek nikdy nesloužil na vojně, patře odjakživa do skupiny s klasifikací C. To, že hanobí generály, byť španělské a povstalecké, a to, že drží palec legální vládě, není ještě zdaleka to hlavní. Jest ještě něco horšího,“ (dokonce „největší hřích proti českému jménu“) „a to jest morálka... nezpůsobilých, kterou jest náš lid přeplněn. Jest to taková morálka způsobná, na první pohled lidová a lidumilná a uctivá a laskavá..., jakou by musil člověk pohledati, ale jen pozor!“*⁴⁰ Odpověď Copak je to za vojáka? Čapek publikoval na podzim stejného roku.

Čapkův styl je neútočný, laskavý, ale v tom je těžiště jeho osobitého literárního stylu. „*Na každém díle Karla Čapka upoutá nás neobyčejná míra poznání, kterou přináší. Ať už se to poznání týká lidí, ..., ať se týká věcí, těch nejobyčejnějších, objevených v cizích zemích, přivezených zdaleka, jako třeba perské koberce nebo vzácné druhy kaktusů, či ať se to poznání týká věcí společenských, třeba i budoucnosti lidstva.*“⁴¹ Projevený zájem o skutečnost přirozeně vychází z jeho žurnalistické profese, ale promítá se i do jeho tvorby. Při seznamování čtenáře s realitou ale nevyužívá stylu žurnalistického, nýbrž povídkového. Dílo je proto velmi čtivé. „*Vždycky sděloval čtenáři nějaké poznání, společensky více či méně závažné, ale vždycky to dělal způsobem, který vzrušoval či uspokojoval čtenářův estetický cit. Vždycky to dělal způsobem zábavným a poutavým. Nejednou dokonce způsobem hravým.*“⁴² Svůj světový názor čtenáři nevnucuje, naopak, otázkami a pobídkami v textu se obrací na čtenáře, který se mění v partnera pro dialog. Čtenář je pro Čapka velmi důležitý, autor píše záměrně pro lid, pro všechny čtenáře, ačkoli sám je intelektuál a schopný obstát s povídkou, fejetonem, sloupkem, románem i aforismem.

⁴⁰ ČAPEK, Karel. *O umění a kultuře III.* 1. soubor. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1986. s. 655 dostupné na webu Městské knihovny v Praze na World Wide Web <http://web2.mlp.cz/koweb/00/03/34/76/15/o_umeni_a_kulture_iii.pdf>

Čapek se v knize často obrací na Jaroslava Durycha a reaguje na jeho kritické články (*Otevřená odpověď Jaroslavu Durychovi, List Jaroslavu Durychovi o loajalitě, List Jaroslavu Durychovi o katolicích, List Jaroslavu Durychovi, Monopol na literární vývoz?, Past kritiků a její důsledky, Ke sporu o kritiku, Copak je to za vojáka?, Dvě repliky*).

⁴¹ BURIÁNEK, František: op. cit. s. 34

⁴² Ibid. s. 36

3.1 Život a cesty K. Čapka

Karel Čapek se narodil v severočeských Malých Svatoňovicích 9. ledna 1890. Jeho otec byl lékařem, a kromě výkonu profese se věnoval veřejně společenskému životu: „...*dělal politiku, řečnil na táborech lidu, přednášel dělníkům, předsedal místním ochotníkům a byl okresním básníkem; ještě dnes ho vidím, jak po večerech v tichu ordinace vonící karbolem skládal slavnostní proslovy a pak je pohnutým hlasem předčítal rodině.*“⁴³ Otec od dětství Karla a jeho sourozence zásoboval knihami; a prostřednictvím maminky, která sbírala písně a vyprávění podkrkonošského lidu, dostával se do styku s lidovou uměleckou tvorbou.⁴⁴ Po otcově smrti se do rodiny přistěhovala babička, která znala, a Karlovi předávala, lidový humor, pořekadla, úsloví. Karel Čapek o ní napsal „*byla živým ztělesněním lidového ducha i jazyka našeho kraje. Čím déle píší a pracuji v našem jazyce, tím více si uvědomuji, co všechno mám po ní a co jsem se od ní naučil a učím se podnes.*“⁴⁵

Po obecné škole nastoupil na gymnázium v Hradci Králové, odkud byl vyloučen za členství v tajném studentském klubu. Po ukončení gymnaziálních studií v Brně se stal v Praze posluchačem Filosofické fakulty Univerzity Karlovy. Znalost filosofie si doplnil studií v Berlíně a na pařížské Sorbonně, měl touhu poznávat svět a cestovat již v mladém věku. Po návratu do ČSR působil jako novinář v Lidových novinách a jako dramatik a ředitel Vinohradského divadla v Praze. Během svého krátkého života stihl navštívit mnoho evropských zemí, pobýt delší dobu v cizině a poznávat tamní kulturu, literaturu; osvojil si cizí jazyky francouzštinu a němčinu, byl členem mezinárodní organizace PEN club a byl tím, kdo roku 1925 založil její českou odbočku PEN klubu; to jsou jen některé z příčin a důsledků jeho kosmopolitního vidění světa.

Svoje cestopisné knihy si sám ilustroval, a před publikováním revidoval a korigoval, proto se originální texty od těch publikovaných mírně liší. Přestože během první cesty do zahraničí nebylo jeho úmyslem vytvořit knihu či článek, učinil takto pod vlivem dojmů a zážitků. Články z cest posílal do Lidových novin, kde byly uveřejňovány jako fejeton nebo sloupek. První, sedmitýdenní cestu podnikl v dubnu roku 1923 do Itálie. Kniha *Italské listy*, soubor novinářských cestopisných fejetonů, byla publikována ani ne půl roku po jeho návratu, poněvadž většinu kapitol napsal během pobytu. V létě 1924 navštívil Anglii jako host londýnského PEN klubu a s uloženými žurnalistickými úkoly, kterými ho pověřily noviny

⁴³ ČAPEK, Karel. *O umění a kultuře III...* s. 288

⁴⁴ BURIÁNEK, František: op. cit. . s. 8

⁴⁵ ČAPEK, Karel. *O umění a kultuře III...* s. 288

v době výstavy Britského impéria ve Wembley.⁴⁶ Čapek byl v Anglii během psaní *Anglických listů* společensky vytíženější, odjel tam za společenskými závazky. Třetím zahraničním pobytem, ze kterého vznikl cestopis, je *Výlet do Španěl* na podzim roku 1929. Při studiích na Sorbonně přemýšlel o návštěvě jižního souseda Francie, ale nedošlo k tomu. Třetí cestopisná publikace se liší tím, že všechny její části byly napsány až po návratu do ČSR, nejedná se tedy o bezprostřední dojmy, nýbrž o čerstvé vzpomínky. Dalším cestopisem jsou *Obrázky z Holandska*, umožněné účastí Karla Čapka na kongresu PEN klubů v Haagu koncem června 1931.⁴⁷ Posledním cestopisem je *Cesta na sever*, do Skandinávie, kterou podnikl ve společnosti manželky Olgy Scheinpflugové roku 1936. Zdejší klidné prostředí v kontrastu s vyhrocující se politickou situací ve střední Evropě popsal slovy: „Když už člověk putuje za poznáním národů, ať se jde podívat na ty šťastnější a duševně vyspělé. Byl jsem se podívat na půlnoční kousek Evropy; a chválabohu, ještě to s ní není tak zlé.“⁴⁸

Z výčtu jeho častých cest můžeme vyvodit, že Karel Čapek byl zvyklý pozorovat, porozumět a ocenit kulturní zvyky jiných národů. Jeho vidění nesrovnává tamní kulturu s tou domácí, českou; nekritizuje ji, ani nevychvaluje. Je pouhým zprostředkovatelem dojmů ze zahraničních míst, lidí, zvyků, předkládá čtenáři mu povídkový cestopis, napsaný laskavým lidským jazykem, který je po osmi desítkách let stále čtivý.

3.2 Sevilla v knize *Výlet do Španěl* a v díle zahraničních autorů

„[Sevilla] Prostě je usměvavá; v každém kotuku očí a úst jí to hraje něčím veselým a něžným.“⁴⁹ Témata Karla Čapka se téměř úplně shodují s těmi, které vyzdvihují autoři jiných národností, kteří osobně navštívili Sevilu v minulých dvou stoletích. Vycházím z antologie vydané roku 1941 pod názvem *Sevilla en la literatura extranjera*. Autorem je José Muñoz San Román, andaluský básník, prozaik a novinář, působící jako radní a jako profesor v Seville. Několik let sbíral literární materiály, ve kterých se pojednává o Seville, a jako výsledek jeho práce byla vydána kniha, která obsahuje více jak dvacet rozličných úhlů pohledu od začátku 19. století do třicátých let století dvacátého. Z nich jsem vybrala autory, jejichž díla jsou časově nejbližší Čapkovu *Výletu do Španěl*. Zde uvedu, jak tehdejší sevillské realie popisuje Karel Čapek, a dále jak je vidí autoři zahraniční literatury (ve španělském

⁴⁶ HALÍK, Miroslav. *Poznámky vydavatelovy k Výboru z díla Karla Čapka* – svazek první, Praha: Československý spisovatel, 1958. s. 339

⁴⁷ Ibid s. 341

⁴⁸ ČAPEK, Karel. *Cestopisy II.: Obrázky z Holandska, Cesta na sever*. Praha: Československý spisovatel, 1980. s. 220

⁴⁹ ČAPEK, Karel: *Výlet do Španěl...* s. 187

překlada). Autor popisuje však jen to, co sám vidí, a jelikož město navštívil v říjnu, nezmiňuje se o Svatém týdnu ani o dubnové *Ferii*.

Mantillas (Mujer sevillana) - „[Sevillanky] jsou drobné a černé, černovlasé, černých a klouzavých očí a většinou v černých šatech; mají drobné ruce a nohy, jak žádá stará rytířská lyrika, a vypadají, jako by šly právě ke zpovědi, to jest posvátně a trochu hříšnický.“⁵⁰ Čapek a rovněž zahraniční literatura, si všímá černých uhrančivých očí sevillských žen. Navíc popisuje detaily způsobu ženského odívání, který považuje za nejdůstojnější a nejrafinovanější, co sám kdy viděl. Oceňuje vysoký želvovinový hřeben *peineta* a krajkový přehoz přes hřeben *mantila*. Sám pozoruje, jak sevillská móda podtrhuje kvality a vzezření žen, a to je pro něj vysvětlením, proč ženy zachovávají starodávný způsob oblékání i ve dvacátých letech 20. století. Další vlastnosti, které si ženy uchovaly až do té doby, jsou podrobenost a úcta. Čapek však podrobenost popisuje jako ochranu cti ženy mužskou částí rodiny, nikoli jako svázanost s domácností, obvykle bez přístupu ke vzdělání, a následně ztíženou integraci do pracovního života. „*Spanilost sevillská je obzvláště rozkošná a sladká, intimní a milostná; je žensky vlahá s křížkem na ňadrech, voní myrtou a tabákem a hoví si v pohodě decentní a smyslné.*“⁵¹ Čapek si všímá zbožnosti sevillských žen. „*A já se vsázím, že tady je dobře být ženou, neboť je korunována velikou slávou a vznešeností domácího patia v glórii palem, vavřínu a myrt.*“⁵² Typické pro jeho jednostranný přístup je, že přehlíží například to, že v době jeho návštěvy ženy byly ženami v domácnosti a stále nedisponovaly právem volit a být voleny.

Mujer trianera - v Trianě do dob před sevillskou Světovou výstavou roku 1992, žily cikánské rodiny. Kvůli vzrůstající kriminalitě v části města, která je zároveň poměrně blízko centru Sevilly, byly postaveny na periferii bloky domů např. *Las tres mil viviendas* za výhodnou cenu, kam byli cikáni přesunuti. Dnes se tyto čtvrti řadí k nejnebezpečnějším v Andalusii. Čapek v kapitole věnované Trianě píše: „*kde je opravdu cikánská spousta dětí, kojící maminky, děvčata mandlových očí s rudým květem v modročerných vlasech*“⁵³ a o dva řádky níž „*že jsou [ženy z Triany] z velké části čistého a krásného indického typu, jiné drobet kosooké, olivové pleti a silných zubů; a že se prohýbají v kříži ještě pružněji než děvčata v Seville.*“⁵⁴ Sevillskou ženu a oděv sám výstižně ilustruje na čtyřech stránkách knihy.

⁵⁰ Ibid. s. 208

⁵¹ ČAPEK, Karel: *Výlet do Španěl ...* s. 189

⁵² Ibid. s. 195

⁵³ Ibid. s. 215

⁵⁴ Ibid. s. 215

Anglický romanopisec Lord Gordon Byron navštívil Sevillu v roce 1809. V osmém zpěvu díla *Don Juan* se objevuje poznámka o ženách sevillských.⁵⁵ „*Las mujeres de Sevilla son generalmente muy hermosas; tienen grandes ojos negros... Añádase a ella el traje que las sienta admirablemente y que es más honesto del mundo.*“⁵⁶ Opěvuje krásu sevillských žen, ale píše, že jejich myšlenkové pochody jsou schopné jen milostných intrik, jímž zasvěcují celý svůj život.

Chilský poeta Guillermo Muñoz Medina navštívil město u příležitosti výstavy roku 1929 a věnoval Seville několik básní. Zde zmíním pasáže o sevillankách.

„*las mujeres de caras morenas
y rojos quereres*“
„*Sevilla gitana*
Yo no sé qué hechizo de tu ser emana.
¿Qué bellos poderes
Hay en tus guitarras y hay en tus mujeres?“⁵⁷

Dominikánský spisovatel Tulio Manuel Cestero rovněž píše o očích a pohledech sevillských žen „*Si al pasar la mujer os mira, un estilo de oro os hiere y si el párpado ardiente cubre el fuego del ojo, el alma se quema en esa hoguera.*“⁵⁸

Calles sevillanas (sevillské ulice) - Čapek vystihuje Sevillu jedním slovem „*usměvavá*“, neboť život v úzkých uličkách centra města jen kvete: „*kluby, výčepy, krámy plné krajek a květovaného hedvábí, caballeros ve světlých andaluských sombreros, ulička, kudy nesmějí jezdit vozy, protože je tu příliš mnoho lidí, kteří popíjejí víno, povídají, kupují, smějí se a vůbec různým způsobem nedělají nic.*“⁵⁹ Díky příznivým klimatickým podmínkám vzkvétá nejen společenský život na venkovních prostranstvích, ale i flora, která ulice zdobí: „člověk putuje ne jako po ulici, ale jako po kvetoucí chodbě domu, kam jde na návštěvu; snad mu tamhle na tom rohu někdo potřese rukou a řekne: „*To jsme rádi, že jste k nám přišel*“ nebo „*Qué tal*“ nebo něco podobně úsměvného.“⁶⁰ Atmosféra sevillských uliček v autorovi vyvolává pocit rodinné pohody, snad proto, že vidí děti na ulici hrát a tančit celý den až do soumraku. Cítí se, jako by sám do města patřil: „*jako by to nebyly ulice a náměstíčka, ale*

⁵⁵ MUÑOZ SAN ROMÁN, J.: *Sevilla en la literatura extranjera*. Sevilla, 1941. s. 44

⁵⁶ Ibid s. 45

⁵⁷ Ibid s. 59

⁵⁸ Ibid s. 91

⁵⁹ ČAPEK, Karel: *Výlet do Španěl...* s.187

⁶⁰ Ibid. s. 187

chodby a patia v domě spokojených lidí; chodíte skoro po špičkách, ale nikdo se vás nezeptá, co tu chcete, caballero indiscreto.“⁶¹ Všimá si barevné různorodosti domů ve městě, jednou píše „ulička tak úzká a běloučká, jako by ji každé soboty čerstvě nabílili“ a na další straně doplňuje „žluté a červené fasádky a zelený sádek uprostřed“.⁶²

Francouzský básník a spisovatel Pierre Louÿs Sevillu navštívil a umístil do ní děj románu *La femme et le pantin*. Kniha se nijak nevymyká stylu díla spisovatele, obsahuje milostné a erotické popisy, proto pasáží zachycujících prostředí v knize není mnoho. Stejně jako Čapek se v knize věnuje barevným fasádám domů: „*Las casas están pintadas de esos colores tan alegres y ligeros por los que se asemejan sus muros a los vaporosos vestidos de las mujeres sevillanas. Las hay de color crema, con las cornisas blancas; otras, rosas de un tono delicadísimo; muchas, verdemar o naranja, y las de menos, de violeta pálido. En ninguna de sus calles ven los ojos la tonalidad obscura de las de Cádiz o Madrid, ni tampoco el blanco demasiado crudo de las de Jerez.*“⁶³ Dále zmiňuje děti, které na ulici tančí, hrají si, smějí se; a všudypřítomné pomerančovničky.

Rejas y patios (mřížoví a patia) - Čapek okna sevillských domů metaforicky označuje za „ptačí klece zavěšené na stěnách“. Mříže podle jeho soudu neplní klasickou funkci mříží, naopak, otvírají pohled do domu nebo do stinného patia domu. „*Ach, lidi, ty líbezné pohledy do sevillských patii, do bílých předsíněk vyložených fajánsí, do otevřeného dvorečku vystlaného květy a palmami, do maličkého ráje lidských rodin! Rozumí, že patio je jako domácí krb v našich podmínkách, kde tráví rodina společné chvíle. Dům za domem na vás dechne stinným chladem svého patia; a kdyby to byl domek nejchudší, je tam aspoň na cihelné dlažbě seskupena zelená džunglička....*“⁶⁴ Povznáší mříže na španělské národní umění a hodnotí umělecké provedení mřížoví: „*jsou někdy tak krásně kovářsky vyvedené ve spirálách, palmetách a prutech všelijak točených a zkřížených, že by se zajisté slušelo zpívat pod nimi serenatu o sus ojitos negros nebo o mi triste corazón.*“⁶⁵ „*Maurské patio je sladká představa oasy; zurčivá fontánka na španělském dvorku podnes splňuje pouštní sen*

⁶¹ Ibid s. 189

⁶² Ibid s. 187 a 189

⁶³ LOUÏS, Pierre: *La femme et le pantin*. Édition de référence: Paris, Librairie Charpentier et Fasquelle, 1916. s. 22. Dostupné z Elektronické knihovny v Québecu, z World Wide Web <http://beq.ebooksgratuits.com/vents/Louys-pantin.pdf>

Originálně: *Les maisons étaient peintes de ces couleurs légères que Séville répand sur ses murs et qui ressemblent à des robes de femme. Il y en avait de couleur crème avec des corniches toutes blanches ; d'autres qui étaient roses, mais d'un rose si fragile ! d'autres vert d'eau ou orangées, et d'autres violet pâle. – Nulle part les yeux n'étaient choqués par l'affreux brun des rues de Cadix ou de Madrid; nulle part, ils n'étaient éblouis par le blanc trop cru de Jerez.*

⁶⁴ ČAPEK, Karel: *Výlet do Španěl...* s. 192

⁶⁵ Ibid s. 190

*o studánkách chladivé vody...*⁶⁶ Vzácnost vody vysvětluje, proč je tolik cenným zdobným prvkem v maurské architektuře, v královském Alcázaru, v granadské Alhambře a Generalife, v córdobské mešitě. Motiv patíí se objevuje velice často v dílech zahraničních literátů pro svou exotičnost; patia jsou neoddělitelná část sevillského prostředí.

Německý kronikář Alfred Demiani y Dufonz byl celoživotně zamilovaný do Španělska, soudě podle článku *Por qué quiero tanto a España*, kde se k Seville vyjádřil: „*Y si amo tanto a España, ¿cómo no amar a Sevilla, en cuyos patios columníferos dormita aún el recuerdo del más soberbio y glorioso pasado, y en cuyas angostas calles se oprime una multitud de vivos colores?*“⁶⁷

Výše zmíněný chilský spisovatel Muñoz Medina v básni *Anhleos* vyjadřuje přání zůstat na věky v sevillských patíích ve verši:

„... *Quedarme en tus patios de arábigas rejas, en tus azoteas doraras de sol, en tus cosas nuevas y en tus cosas viejas...*“⁶⁸

V dalších verších se dobrovolně stává otrokem Sevilly, která ho očarovala „*con tus muros florecidos y el misterio de tus patios*“.

Argentinský básník a romanopisec Manuel Gálvez soudí, že Sevilla není jen město radosti, navzdory živým uličkám, slunci a barevným domkům. Maurský duch ve městě přetrval právě v osamělých patíích („*patios solitarios*“), která v nočních hodinách získávají intimní melancholii a podobají se kouzelným orientálním místům. Pozorujeme výrazně rozdílné chápání patia, pro Čapka představuje místo radosti, pro Gálveze místo melancholie, snad stesku po minulosti.

Giralda - Nápadité přirovnání Giraldy, věže, jež v sobě nese dějiny celého Španělska, otevírá kapitolu v knize: „*Tedy Giralda je maurský minaret s křesťanskými zvony; je obetkána všemi krásami arabské ornamentiky a docela nahoře nese sochu Víry, zatím co dole je stavěna z římských a vizigótských kvádrů.*“⁶⁹

Guillermo Muñoz Medina pojmenoval svou báseň *Desde la Giralda*, a ačkoliv se o minaretu ani slovem nezmíní, je místem odkud shlíží na Sevillu, z ochozu věže, protože v době jeho i Čapkova pobytu byla Giralda nevyšší stavbou města. Poetický popis Sevilly

⁶⁶ Ibid. s. 196

⁶⁷ MUÑOZ SAN ROMÁN, J. op. cit. s. 56

⁶⁸ MUÑOZ SAN ROMÁN, J. op. cit. s. 60

⁶⁹ ČAPEK, Karel: *Výlet do Španěl ...* s. 195

se dotýká reprezentativních prvků sevillského folklóru - poezie, kytar, vějířů, patíí, mřížoví, jako by z Giraldy pozoroval město v rovině kulturní. Čapek píše hyperbolicky „*bloudíte-li se ve světě a spatříte-li vysoko nad střechami ochoz a věžičku Giraldy, dobrá, vězte, že jste v Seville, začez poděkujte dobrým džinům a všem svatým*.“⁷⁰

Kubánský poeta Gustavo Sánchez Galarraga navštívil Sevillu ve dvacátých letech, originálně personifikuje Giradlu ve verši básně A Sevilla. Stejně jako pro Čapka, peina, peineta je pro něj symbolem důstojnosti, sevillského folkloru a krásy.

*Y la gracia mora, la esbeltez gitana
de tu gran Giralda, flor de maravilla,
que parece una mujer sevillana
que llevase peina bajo su mantilla.*⁷¹

Shodné přirovnání ženy a věže se objevuje v díle dominikánského spisovatele Tulia Manuela Cestera, který píše: „*Existe una fraternidad entre estas dos maravillas, mujer y torre, mútua influencia que se perpetua bajo la gloria del cielo*.“⁷² Zmíním i literární přínos Washingtona Irvinga, přestože v zemi pobýval přesně o sto let dříve v rámci diplomatické mise, a přestože je znám především dílem *Cuentos de la Alhambra*, napsal také povídku situovanou v Seville. Princ, bloudícímu po světě a hledá cíl svého putování, poradila moudrá sova, že smysl jeho pouti dlí v Seville. Princ tedy zamíří do Sevilly a hned nachází „*la torre mágica que se eléva por encima de las casas de la Ciudad, como una palmera se alza por encima de los arbustos del desierto. Era la misma torre que existe aún conocida con el nombre de Giralda, la famosa torre construída en Sevilla por los moros*.“⁷³ Na věži přebývá starý, moudrý jednooký krkavec, kterého se princ ptá, jak může dosáhnout vytouženého cíle. Krkavec mu odpoví otázkou: „*¿Y es posible que no encontréis un objeto de vuestra pasión en la amorosa Andalucía? - ¿Y, sobre todo, en la gallarda Sevilla, donde las gentiles bellezas de ojos negros bailan la zambra a la sombra de los naranjos*“⁷⁴? Pro Irvinga se Giralda pojií s magií, s kouzly, a je tedy ideálním prostředím pro zasazení fantastické povídky.

Jardines (zahrady)- Čapek je odborník na zahradničení a zahrádkářství (*Zahradníkův rok*), není divu, že sáhodlouze určuje druhy rostlin a popisuje jejich zpracování ve španělských zahradách. Dále je porovná se zahradami, které viděl na vlastní oči v cizích

⁷⁰ Ibid s. 195

⁷¹ MUÑOZ SAN ROMÁN, J. op. cit. s. 100

⁷² Ibid s. 91

⁷³ Ibid s. 105

⁷⁴ Ibid. s. 107

zemích: „*Anglický park je zušlechtěná krajina; španělská zahrada je umělý ráj. Francouzský park je monumentální stavba; španělská zahrada je intimní sen. V těch sladkých koutech stínu, zurčící vodičky, chladivé majoliky, opojné vůně a tropického lupení je podnes slyšet tiché kročeje jiné, požívačnější rasy; i tudy prošli Mauři.*“⁷⁵

Alfonso Hernández Catá navštívil Sevillu roku 1934, kdy sevillské zahrady a parky byly nedávno obnoveny a zvelebeny k příležitosti výstavy. Ve článku *Los jardines públicos* vyjádřil myšlenku, že nikde nejsou zahrady tak pro všechny jako v Seville, v těch sevillských jsou si všichni rovni: „*Cuando un sevillano entra en un jardín, su condición social se borra. ... Es un sevillano nada más.*“⁷⁶ Sevillané na “dvoře“ zahrad působí aristokraticky, pozastavují se a vychutnávají život.

Corrida (korida) – na rozdíl od ostatních kapitol se nejedná o specifickou andaluskou realii, protože se býčí zápasy konaly v celém Španělsku. Zařazení vysvětluje fakt, že Čapek navštívil koridu v sevillské aréně *Plaza de Maestranza*. V archivu periodika *ABC de Sevilla* se mi díky jménům uvedeným v knize *Výlet do Španěl* córdobského kapitána jízdy Dona Antonia Cañera a portugalského rajoneadora Joao Branco Nuncia podařilo dohledat den, kdy navštívil Čapek koridu- byla to neděle 20. října 1929. Den předtím 19. října byla korida na třicáté druhé straně novin avizována, Čapek zaplatil 12 peset za místo ve stínu nebo 5,50 za sedadlo na sluníčku. Důkazem Čapkova literárního umění je, že ačkoli není odborníkem, koridu popsal velice věrohodně, s užitím španělské terminologie, a jeho popis odpovídá článku v rubrice *Informaciones y noticias taurinas* periodika *ABC de Sevilla*. Například, Čapek píše: „*Ale toho dne bylo na programu něco mimořádného: soutěž “frente a frente”, čelem v čelo dvou matadorů sólistů, kteří udržují starou tradici aristokratické corridy na koni. Byl to córdobský kapitán jízdy Don Antonio Cañero, oblečený à la andaluza, a portugalský rejoneador Joao Branco Nuncio v modrých rokokových šatech.*“⁷⁷ V *ABC de Sevilla* se další den po koridě píše: „*En la plaza de toros de la Maestranza hubo corrida: tres toretes lidiados a caballo por el español D. Antonio Cañero, vestido de corto a la andaluza, y el portugués D. Juan Branco Nuncio, vestido de largo como en las zarzuelas del género grande...*“⁷⁸ Korida udělala na Čapka veliký dojem, věnuje jí v knize nejvíce pozornosti. „*Nuže, nezatajil jsem vám nic z toho, jak to vypadá. Je to krásné, nebo kruté? Já nevím; co jsem viděl, bylo spíš překrásné; a myslím-li na to nyní - Bylo by lépe, aby ten statečný, ušlechtilý býček posel*

⁷⁵ ČAPEK, Karel: *Výlet do Španěl* s. 208

⁷⁶ MUÑOZ SAN ROMÁN, J. op. cit. s. 124

⁷⁷ ČAPEK, Karel: *Výlet do Španěl* ... s. 218

⁷⁸ ABC de Sevilla, 22. 10. 1929, s. 21. [online][1-6-2013] Dostupné na World Wide Web <http://hemeroteca.abcdesevilla.es/>

na jatkách ranou palice do hlavy? Bylo by to lidštější, než aby takto zahynul v boji, jak se sluší na jeho vášnivé a bojovné srdce?“⁷⁹ Průběh druhé části koridy - zápas v obyčejném stylu (*lidia ordinaria*) - byl méně poutavý, došlo ke zranění *espady* Palmeña, v novinách se uvádí „*La lidia ordinaria, de lo más ordinario que puede verse... El Palmeño hizo poco. Eso sí: lo poco que hizo, bastante malo.*“⁸⁰ Další *espada*, nepopulární mezi lidmi, kdy publikum dávalo averzi hlasitě najevo, nedokázal býka usmrtit a „za vzteklého smíchu a pokřiku dvaceti tisíc lidí odchází čahoun *matador*, celý jiskřící zlatem, s tuhým černým drdulkem vlasů v týle, jak káže tradice; má hluboce zapadlé oči upřené k zemi. Nikdo mu nepodá ruku za bariérou; a tento odsouzený muž má ještě porážet tři býky.“⁸¹

Čapek rozhodně nezažil kvalitní koridu, zvířata neumírala rychlou smrtí, spíše se trápila a jejich bolest autor vnímal. Však se také na aktéry koridy snesla v novinách kritika. Po skončení koridy Čapek uvažuje, zda by stál o opakování zážitku: „*Je tu tolik pastvy pro oči, tolik překrásných voltižérských pohybů, tolik nebezpečí a skvostné odvahy – ale podruhé bych na corridu nešel. A tu podotýká pokušitelský hlas v mém srdci: Ledaže by tam byl dokonalý espada.*“⁸²

Flamencos (flamengo) - Dříve bylo flamenco vnímáno jako zpestření dne, záliba, společenské pobavení, tančilo se často na veřejném prostranství. Dnes je vnímáno jako představení atraktivní pro návštěvníky, tudíž se přesunulo dovnitř restaurací, barů a divadel, kde se za zhlédnutí platí. „*Andaluské tance jsou většinou sólové; to bříknou guitarry prudkým a drnčícím preludiem, sedící tlupou to začne šít, dupají do taktu, tleskají, začnou mlátit kastanětami, najednou to jednoho z nich zvedne, ruce vzletí nahoru a nohy začnou vydupávat zuřivý tanec. To byste musili vzít odzemek, černošský cake-walk, tango du reve, kozáčka, apačský tanec, záchvat zuřivosti, manifestní smilstvo a jiné frenetické pohyby, rozžhavit je do běla a začít do nich třískat kastanětami a křičet; pak by se to začalo kroutit, jako se kroutí tanec flamenco, s vášnivými melodickými i tanečními prodlevy za ohlušujícího rytmování kastanět. Na rozdíl od severních tanců se tanec španělský netančí jenom nohama, nýbrž celým prohýbajícím se tělem a zejména rukama letmo vztyčenýma a luskajícima na kastaněty, zatímco nohy tančí při zemi, dupají a taconují.*“⁸³ Čapek byl zajisté svědkem andaluského i cikánského flamenga, neboť v knize používá výrazy, které není možno jinde

⁷⁹ ČAPEK, Karel: *Výlet do Španěl* ... s. 221

⁸⁰ ABC de Sevilla, 22. 10. 1929, s. 33. [online][1-6-2013] Dostupné na World Wide Web <http://hemeroteca.abcdesevilla.es/>

⁸¹ ČAPEK, Karel: *Výlet do Španěl* ... s. 227

⁸² ČAPEK, Karel: *Výlet do Španěl*... s. 235

⁸³ Ibid s. 236

pochytit: ¡Alza! ¡Olé, chiquita! Sledování tance ho vtáhlo natolik, že sám měl chuť „vyskočit a ohnivě křepčit“. Zkoušel také hrát na kastaněty, ale přijde mu to velmi těžké. Všímá si zejména erotického náboje tance, ať už cikánského flamenga v páru, které vypadá jako „pohlavní pantomima vábení“, nebo andaluské provokativního a pyšného flamenga. Je znát, že se o flamenco zajímal více, osvojil si jména předních zpěváků flamenga ve 20. letech, v knize uvádí literárně přeložená jména Pepíček z Cádizu (*Joselito de Cádiz*), Chromec z Málagy (*Piyayo de Málaga*), Hoch z Utrery (*Niño de Utrera*).

Tulio Manuel Cestero Seville věnoval povídku *Sevilla. - Tristeza de D. Juan*, ve které poeticky popisuje zážitky z osobní návštěvy. „*Una mujer pasa rimando con el tacón sonoras músicas poéticas; y llena la calle la gracia de sus formas; así, la torre con las suyas el espacio.*“⁸⁴ Flamenco a zpěv *sevillan* chápe jako vyjádření smutku, což neodpovídá kraji s výtečným vínem a krásnými ženami „*Tiembla siempre en ellas (las canciones) una lágrima; saben a sangre, huelen a muerte.*“⁸⁵

Bodega (vinný sklípek) – Čapek nejen pozoroval, ale z přirozené zvědavosti zkoušel a ochutnával. Ačkoliv již na začátku dvacátého století, roku 1904 byl založen v Seville pivovar *Vía Crucis a la Cruz del Campo* a objem produkce byl na tehdejší poměry vysoký, na trhu, v restauracích i domácnostech stále převažovalo víno, až do roku 1982, kdy se tržní poměr vyrovnal. „...vína z provincie Granady budí těžký a zuřivý smutek a vína andaluská city lahodné a přátelské.... Vězte dále, že jerez, které se pije na místě činu, se nepodobá slazenému xerezu, které se pije u nás; je světlé, prožehlé nakyslou hořkostí, měkké jako olej, ale přitom divé, neboť je to víno přímořské. Hnědá málaga, hustá a lepkavá jako vonný med, ve kterém se tají ohnivě žahadlo. A pak je vínko řečené manzanilla ze San Lucar; jak o tom svědčí jeho jméno, je to vínečko mladé a bujné, světské a žoviální; popivše manzanilly plujete lehce jako plachetka v dobrém větru.“⁸⁶ Poslední zmíněný mok *manzanilla* se tradičně pije během dubnové *Ferie*, je zlatavý nápoj, lehký a osvěžující, což je namístě, kvůli vysokým teplotám a únavě z tance. *Manzanilla* je populární i v literatuře, přítomen v téměř každé básni opěvující Sevillu. Například ve verších Guillerma Muñoze Mediny:

*Sevilla, Sevilla,
la de lor rosales y la manzanilla;
tú a todos consuelas*

⁸⁴ MUÑOZ SAN ROMÁN, J. op. cit. s. 91

⁸⁵ Ibid. s. 91

⁸⁶ ČAPEK, Karel: *Výlet do Španěl ...* s. 247

*con tus panderetas y tus castañuelas.*⁸⁷

Na Tulia Manuela Cestera působí město radostným dojmem, k čemuž patří i *manzanilla* „*La ola jocunda me excita y siento deseos de cantar, de amar a una sevillana y embriagarme con manzanilla, este vino acerbo que es la esencia de sol andaluz.*“⁸⁸

Caravella (karavela) – poslední kapitola z prostředí Sevilly. Návštěva repliky Kolumbovy *Santa Marii* slouží k reflexi o velikosti Iberského národa, a o kulturní blízkosti, spojení Latinské Ameriky a Španělska. Sevilla představuje matku, osamostatněných potomků, které vždy bude poutat společná krev. Jistě tomu napomohla i specifická atmosféra, *genius loci* Iberoamerické výstavy. Podobné myšlenky byly při oficiálních besedách výstavy často zmiňovány v proslovech reprezentantů latinskoamerických zemí.

V dubnu 1930 José de la Riva-Agüero přivezl do města peruánskou delegaci k zastoupení státu na historickém kongresu, pro jehož pořádání byla vybrána Sevilla kvůli časové shodě s výstavou. Ve svém proslovu označil Sevilu za “kolébku španělské Ameriky“. Uvedu nejdůležitější fragmenty proslovu „*Los hispanoamericanos nos sentimos en ella (la ciudad de Sevilla) como en materno regazo y en casa familiar y propia...Por eso nos retemplamos en la conciencia de nuestro sér y carácter, que constituyen el fondo de la verdadera nacionalidad. ... Sevillanos fueron muchos de nuestros abuelos peninsulares; y si no todos nacieron en Sevilla, por lo menos casi todos a Sevilla vinieron, y en ella transcurrieron sus mejores días de esperanza y juventud.*“⁸⁹ Dále uvádí příklady známých osobností v historii sevilského původu, první arcibiskupy, malíře atd. „*Todo género de vínculos espirituales y materiales de cultura y de sangre, que lleva a reconoceros y saludos con agradecida ternura como progenitores nuestros.*“⁹⁰

Básník a novinář původem z Paraguaye Juan O’Leary vyjadřuje stejné dojmy při příjezdu na Pyrenejský poloostrov jako Riva-Agüero; cítí se zde jako doma: „*Cuando visité a Sevilla me sentí en pleno Paraguay.*“⁹¹ Vnímá město jako nejvíce španělské z celé země, Latinské Americe nejbližší. Dokonce pocit, který v něm pobyt v Seville vyvolává, označuje naprosto stejným výrazem jako Riva-Agüero, „...*que allí (Sevilla) nos sentimos en nuetsra*

⁸⁷ MUÑOZ SAN ROMÁN, J. op. cit. s. 59

⁸⁸ Ibid. s. 90

⁸⁹ Ibid s. 78 - 79

⁹⁰ Ibid s. 80

⁹¹ Ibid s. 110

propia casa, y nos hacemos la ilusión de que estamos en nuestro medio familiar.“⁹² Shodné výrazy “*propia casa*“ a “*familia*“ svědčí o tom, do jak velké míry tyto pocity jsou společné příslušníkovi peruánského a paraguayského národa. „*Nada, pues más acertado que haber elegido a Sevilla para que sea el teatro de la gran Exposición, el lugar de cita de todos los pueblos de la magna España...*“⁹³ Vyjádřil tím myšlenku a přání mnohých, přání pocítit město výstavou, příležitostí k utvrzení bratrských vztahů, ke vzájemnému obohacení a porozumění a k představení nejzajímavějších společností a produktů zastoupených zemí.

Fiestas (oslavy) – Ve městě se ve dvacátých letech každý rok konalo mnoho slavností, některé na úrovni regionální a znamenaly pracovní volno, jiné se dotýkají jen části města, čtvrti nebo určitých bratrstev. Od roku 1918 na Tři krále organizována kavalkáda, ale den poté mnoho městských částí dodnes vypravuje vlastní procesí. Většina oslav je křesťanského původu, jsou příležitostí k uctívání svatých. Během květnového svátku *Las Cruces de Mayo* bylo zvykem zdobit patia domu květinami a vlastnoručně vyrobenými kříži, později se zde scházely rodiny a rozjímaly. Tato podoba slavnosti od té doby vymizela, dnes se spíše oslavuje ve školách, děti hrají divadlo s biblickými scénami, zpívají, recitují a vyrábí kříže. Další májová oslava byla a dodnes je významná *Romería de Virgen de Rocío*, do osmdesáti kilometrů vzdáleného městečka Rocío, kam mířila bratrstva pěšky, na koních nebo na vozech za uctíváním zlatem zdobené Panny Marie na barokním oltáři v tamější poustevně. Poslední oslava v květnu je *San Fernando*, kdy byla v katedrále během jednoho dne zpřístupněna urna s ostatky sv. Fernanda. Před katedrálou se tvořily dlouhé fronty obyvatel města, kteří se přišli svatému poklonit a pomodlit se u něj. Tyto svátky slávou převyšuje Svatý týden a *Feria de abril*, o kterých se často píše v literatuře. Je velmi nepravděpodobné, aby kterýkoli umělec Seville navštívil v době těchto dvou jarních slavností a nepodal o nich zprávy. Svědectví psychologa Havellocka Elise prozrazuje, že přípravy té poslední na místě konání - *Prado de San Sebastián* – začaly několik týdnů před zahájením slavnosti, na kterou přijížděli Španělé ze všech koutů země.⁹⁴ Čapek se zmiňuje jen letmo o Svatém týdnu v souvislosti s hudbou flamenco „*vždyť i saetas, zpívané v Seville při procesích o svatém týdnu, mají též vášnivý a divoký styl flamenco jako milostná seguidilla*“⁹⁵, protože neměl možnost zúčastnit se těchto

⁹² Ibid. s. 111

⁹³ Ibid s. 112

⁹⁴ MUÑOZ SAN ROMÁN, J. op. cit. s. 50 - 52 „*De Madrid y otras partes de España llegan allí a millares para disfrutar o presenciar este jaleo al que contribuyen todos...La feria dura tres días pero muchas semanas antes se ha empezado a preparar en el Prado de San Sebastián una gran extensión de terreno despejado...*“

⁹⁵ ČAPEK, Karel: *Výlet do Španěl ...* s. 241

typických slavností. Můžeme spekulovat, zda Čapek zažil oslavu *Fiesta de la Raza Española*, jak se v době jeho návštěvy označoval 12. říjen, sláva hispánského lidu, v devadesátých letech zákonem prohlášena za den pracovního klidu.

Anglický psycholog Havellock Ellis ve své knize *The soul of Spain* popisuje povahu dubnové Ferie a podtrhuje její jedinečnost „*Los sevillanos han elegido la primavera muy sabiamente para concentrar en ella sus fiestas principales... En Sevilla las fiestas principales se celebran en el tiempo en que la Iglesia despliega su pompa más espléndida al acabar la Cuaresma y Semana Santa; ... y la Feria, gran fiesta de sus alrededores, única en España, y en la que todos los sevillanos, sin distinción de clases, toman parte activa, se verifica hacia la mitad de Abril.*“⁹⁶ Je to již druhý autor, který se zmiňuje o místech té doby, kde se sociální rozdíly smazaly, a nerozlišovalo se mezi společenskými třídami, tato místa jsou sevillské parky a zahrady a událost Feria. Z toho lze usoudit, že propast mezi majetným a nemajetným sevillským obyvatelstvem byla markantní a obě skupiny byly početné.

Několik let před Čapkovým zavítáním do Sevilly napsal uruguayský spisovatel knihu *El embrujo de Sevilla*, která se brzy proslavila natolik, že roku 1930 podle ní byl natočen černobílý film se stejnojmenným titulem. V díle pitoreskně popisuje sevillské prostředí, kavárny, býčí zápasy, oslavy. Vůli být součástí jarních oslav vystihl v odstavci „*Esto del esplendor de las fiestas preocupa a chicos y grandes. Todos, cada cual en lo suyo, querían contribuir a ello. En las iglesias, mil manos proliferas componían, redoraban y ornamentaban las historiadadas andas, los faroles y los palios de los «pasos».... Cada Cofradía y cada Hermandad se esforzaba por ser la primera en importancia y pompa.*“⁹⁷ Neopomíná ani Ferii, kterou vnímá jako populární korunovaci Svatého týdne „*En el Prado de San Sebastián se elevan a toda prisa las alegres casetas y los teatruchos de la próxima Feria, de la semana de joglorio que había de seguir a la Semana Santa y que era como cúpula y remate de ésta.*“⁹⁸ Dále se věnuje detailně přípravám, zdobení veřejných prostranství, stylu odívání a nadšení účastníků oslav.

Tulio Manuel Cestero popisuje okamžik, který prožívá Don Juan při setkání s Nazarenem „*Hinca la rodilla, medita; las lágrimas del cielo fecundizan la tierra estremecida aún por la pasión de la vida más bella y alta que haya jamás fructificado, la del*

⁹⁶ MUÑOZ SAN ROMÁN, J. op. cit. s. 51

⁹⁷ Ibid s. 69

⁹⁸ Ibid s. 69

Nazareno, cuyo amor desde el fondo de los siglos convence y exalta a las míseras criaturas del pecado y del dolor. “⁹⁹

Další prvky sevillašského prostředí, které jsou nejčastěji zdůrazňované, jelikož přispívají k celkové atmosféře místa je Guadalquivir a slunce, díky němu je pro prostředí obvykle používán výraz “*diáfano*“, jasné, čisté. Guadalquivir je označován poeticky za zploditele plání a měst, jehož barva je s ničím jiným nesrovnatelná „*¿No es como el oro que se enfila hacia los arcos del puente?*“¹⁰⁰. V kontextu s výstavou je spojnicí obou světů, Starého i Nového „*Por el Guadalquivir se fué el alma de España al Nuevo Mundo. El Guadalquivir entregará a España el corazón d eAmérica.*“¹⁰¹

⁹⁹ Ibid. s. 95

¹⁰⁰ Ibid s. 117

¹⁰¹ Ibid s. 112

Závěr

Karel Čapek během návštěvy Španělska pronikl hluboko do místního folklóru, seznámil se s mnoha aspekty španělského kulturního bohatství a dokázal velice výstižně zachytit jejich esenci, například mřížoví, druhy tanců a vín z celého poloostrova, které v knize dokáže výstižně popsat do takové míry, že si čtenář vybaví tančící ženu či chuť vína. V pasážích díla zachycujících Sevillu se zmiňuje o prvcích, které zůstaly neměnné do dnešní doby, jako jsou proslulé sevillské památky, které v nezměnné podobě zdobí město stovky let, průběh býčích zápasů na jihu země, život na ulicích, kavárnách, barech, rušná a čilá atmosféra v jádru města či mřížoví jako praktického a zároveň estetického prvku na barevných fasádách domů. Replika Kolumbovy karavely i v tomto století kotví u Zlaté věže, v totožné podobě, jako si ji měl Čapek možnost prohlédnout. Celý areál světové výstavy ve městě stojí dodnes a je neustále využíván k mnoha administrativním i kulturním účelům.

Jiné rysy města od té doby vymizely nebo změnily podobu, například styl odívání se logicky vyvíjel a každým rokem se měnil, avšak tradiční sevillský kroj se dodnes nosí během dubnové Ferie a rovněž během procesí do poutního města Rocío i jiných svátků utvrzujících staleté tradice. Zrychlilo se i tempo života, a ačkoli je v jižní části země dodnes pomalejší, lidé se dnes již tolik během dne nezastavují na patkách, aby zde strávili chvíle v kruhu rodinném. Triana již nadále není cikánskou čtvrtí, kde bychom mohli pozorovat osobité životní zvyky tohoto etnika, nýbrž běžnou obytnou čtvrtí, kde dnes vyrůstá budoucí nejvyšší budova města, přesahující věž Giraldu o 80 metrů. Můžeme jen přemýšlet, jaký názor by si na změny v životě města vytvořil Čapek. Díky společným kořenům španělštiny a francouzštiny, kterou plynne hovořil, se dokonce se natolik sblížil s místním jazykem, že ovládl terminologii býčích zápasů, dámského odívání i některých španělských sportů.

Aby v knize dokázal vystihnout atmosféru Sevilly na konci dvacátých let, tak si autor vybral nejrepresentativnější motivy města té doby. Většina evropských a hispanoamerických umělců, kteří Sevillu navštívili, popisovala stejné rysy, všímali si stejných detailů a dokonce u některých můžeme vysledovat podobné přívlastky: „*černé, klouzavé oči sevillských žen*“ (Čapek), „*tienen grandes ojos negros*“ (Lord Gordon Byron), „*si al pasar la mujer os mira, un estilo de oro os hiere y si el párpado ardiente cubre el fuego del ojo*“ (Cestero). K sevillským ulicím se Čapek vyjadřuje „*žluté a červené fasádky a zelený sádek uprostřed*“ a „*ulička tak úzká a běloučká, jako by ji každé soboty čerstvě nabílili*“, Pierre Louÿs „*las casas están pintadas de esos colores tan alegres y ligeros*“, nebo „*cuyas angostas calles se oprime una multitud de vivos colores*“ (Damiani y Dufonz). Z toho vyplývá, že tyto

konkrétní rysy a vlastnosti jsou pro sevillské prostředí tak nápadně typické, že jsou vykresleny v prakticky všech poetických i prozaických dílech dotýkajících se Sevilly, bez ohledu na to, z které země a kulturního prostředí autor pochází. Karel Čapek v kapitole *Vuelta* píše „... nás pocestné nepřekvapil tak radostně úkaz, že dejme tomu Sevillané jsou lidé, jako úkaz, že Sevillané jsou Sevillané.“¹⁰², což dokazuje, že během svého pobytu dokázal poznat a ocenit jedinečnost města, jeho tradice a obyvatele. Dodnes z textu cítíme, jak příznivě Karel Čapek vnímal *sevillanismo* - příjemné podnebí, ducha města, jeho historický význam, srdečnost temperamentních Sevillanů, to vše, co tvořilo a tvoří neopakovatelnou atmosféru města. Obraz města, který se nám vybaví při čtení knihy *Výlet do Španěl*, nás nadchne pro návštěvu Sevilly. Je překvapivé, že atmosféra, jak ji Čapek dokázal vyličit, ve městě dodnes působí.

¹⁰² ČAPEK, Karel: *Výlet do Španěl* ... s. 275

Resumé

Práce Kulturní prostředí Sevilly ve 20. a 30. letech 20. století, perspektiva K. Čapka se zabývá jihošpanělským městem Sevilla nejprve v rovině historické a kulturní a dále jejím zobrazením v knize *Výlet do Španěl* pod drobnohledem Karla Čapka. První část práce rozebírá význam města v historii; Sevilla byla ovládána mnoha národy a etniky, přičemž nejvíce ceněn je odkaz Almorávidů, kteří městu dali *Reales Alcázares* a mešitu s minaretem, a ačkoliv na místě mešity byla postavena katedrála, Giralda se tyčí nad Sevilhou do dnešních dnů. Sevilla zažila největší slávu v 16. a 17. století. Po objevení Nového světa se město pro svou strategickou pozici vnitrozemím chráněného říčního přístavu stalo centrem interkontinentálního obchodu, do města byly umístěny důležité úřady a instituce. Archivo de Indias a Kontratační dům Casa de Contratación sloužily ke kontrole přistěhovalectví a pro vybírání daní, kontrolu a podporu komerčních aktivit. V 18. a 19. století pozice Sevilly upadala, až do první třetiny století dvacátého, kdy díky pořádání Iberoamerické výstavy roku 1929 se o ní začal zajímat celý svět.

Výstava znamenala přínos pro město, příliv státních financí umožnil zlepšení infrastruktury města, rozšíření pouličního osvětlení, dláždění ulic a silnic, inaugurace tramvajové dopravy. Dále bylo obohaceno o mnoho architektonicky cenných budov – pavilónů reprezentujících iberoamerické země účastníci se výstavy, hotel Alfonse XIII., kasina, zvelebování veřejných prostranství a parků. Výstava vyústila v demografický i urbanistický růst.

Kulturní svátky, obřady a slavnosti jsou jeden z prvků, které tvoří plný význam výrazu *sevillanismo*. Oslavy jsou světské, jako *Feria de Abril*, i náboženské povahy a tvoří podstatnou část sevillského folklóru. Mezi ty nejvýznamnější křesťanského původu se staletou tradicí se řadí *Corpus Christi* a *Semana Santa*. Ve dvacátých a třicátých letech bylo ve městě registrováno zhruba čtyřicet bratrstev a vysoká účast při Svatém týdnu.

Karel Čapek byl povahy otevřené světu a cestování. Během návštěvy Španělska se snažil sblížit co nejvíce s místní kulturou, s historií, dokonce se naučil základy jazyka, například kapitoly v knize nesou pojmenování ve španělském jazyce. Viděné poeticky popisoval, neanalyzoval ani nepodroboval kritice. Čapek se v pasážích týkajících se Sevilly, věnuje hlavním motivům sevillského folklóru, stejně jako ostatní zahraniční autoři, kteří město navštívili. Tématem další části práce je rozbor Čapkova popisu Sevilly ve srovnání se zobrazením města dalšími zahraničními autory. Výběr sevillských motivů i jejich popis se ve velké míře shodují, ačkoliv každý autor pochází z odlišného kulturního prostředí. Čapek

oceňuje a výstižně popisuje koridu, krásu památek, zahrad, domů, odívání žen, sevillský způsob života, společenský život probíhající na ulicích a vášně tance flamengo. Vyprávění doplňuje vlastními ilustracemi, avšak text je naprosto dostačující pro živé zobrazení působivého města Sevilla.

Resumen

El trabajo “Ambiente cultural de Sevilla durante los años veinte y treinta del siglo XX y el enfoque de Karel Čapek” trata sobre la ciudad meridional de Sevilla, primero en la dimensión histórica y cultural, y luego su reflejo en el libro “Viaje a España” del autor checo Karel Čapek. La primera parte del trabajo describe el significado histórico de la ciudad, Sevilla ha sido dominada por varios pueblos y étnias, de los que se valora más la presencia y el legado de los Almorávides, los cuales han construido los Reales Alcázares y una mezquita con alminar (la Giralda), que hasta hoy día sigue en pie. Sevilla ha vivido dos siglos de esplendor, el siglo XVI y XVII. Tras el descubrimiento de América, la ciudad ha llegado a ser el lugar de comercio intercontinental, dada su localización estratégica continental. Numerosas instituciones de comercio y control han sido ubicadas en la ciudad de Sevilla, entre ellas las conocidas como “Casa de Contratación” y “Archivos Generales de Indias”. En los dos siglos siguientes la posición de Sevilla ha decaído, hasta que en el primer tercio del siglo XX ha reaparecido el interés por Sevilla gracias a la celebración de la Exposición Iberoamericana.

Este evento ha sido fructífero para la ciudad, el flujo de la financiación estatal ha posibilitado mejorar la infraestructura urbana, extender el alumbrado público, pavimentar las calles y carreteras e introducir el tranvía. Sevilla ha sido enriquecida por muchos edificios construidos con el fin representativo de la Exposición, además se edificó el hotel Alfonso XIII, y también los parques y espacios públicos han sido restaurados.

Las fiestas culturales son uno de los elementos que constituyen el significado de la palabra sevillanismo. Las fiestas son de carácter profano, como Feria de Abril, o religioso, formando parte inseparable del folklore sevillano. Las fiestas religiosas más famosas, con historia arraigada de siglos, son el Corpus Christi y la Semana Santa. En los años veinte y treinta en la ciudad funcionaban hasta cuarenta hermandades y se registraba un alto número de participación popular en estas fiestas.

El escritor checo Karel Čapek fue una mente abierta al mundo y a viajar. Durante la estancia en España se interesó por su cultura e historia; hasta aprendió las bases del idioma, lo cual atestigua el hecho de que nombró los capítulos de su libro en castellano. Describía lo visto, no lo sometía a análisis ni crítica. En los pasajes que tratan de Sevilla se dedica a los motivos fundamentales del folklore sevillano, igual que otros autores extranjeros que habían visitado la ciudad. El tema de la parte siguiente del trabajo es analizar la descripción de Sevilla de Čapek contrastada con el reflejo en la obra de otros escritores extranjeros. La elección y descripción de motivos sevillanos concuerdan en alta medida con el

resto de literatos, aunque provengan de ambientes culturales distintos. Čapek aprecia y acertadamente describe la corrida, la belleza de los monumentos, jardines, casas, del vestido femenino, el estilo de vida sevillano, vida social que discurre en las las calles, la pasión del flamenco. Añade propias ilustraciones a lo narrado, sin embargo el texto en sí es suficientemente pleno para imaginarse la ciudad de Sevilla.

Résumé

The Bachelor's thesis Cultural ambience of Seville – 20's and 30's, K. Čapek's perspective aims at Spanish southern city Seville, at first in the historical and cultural dimension and then at its portrayal in Karel Čapek's book *Výlet do Španěl* (Trip to Spain). The initiatory part of the thesis discusses the historical significance of the city. Seville has been dominated by various nations and ethniques whereas the presence of the Almoravides is the most valued because of its legacy: Reales Alcázares and a mosque with a minaret (Giralda) that outlasted till nowadays. The city of Seville has experienced glorious epoch in the 16th and 17th century. After the discovery of the New World the city became the core of trade due to its strategic continental port position. The residence of key institutions intermediating and regulating business between Spain and the New World, such as Contratación House and General Archive of the Indies, underlined the importance of the city. In 1929 nearly after two hundred years of neglect, the world focus was directed to Seville again for the sake of Iberoamerican Exposition.

This Exposition meant several benefits for the city, the inflow of government finances enables the improvement of infrastructure, extension of public lighting and pavements, introduction of tram transport to the city. Moreover the erection of architectonically valuable buildings enriched the city, e.g. the pavilions, casino, hotels, the restoration of public spaces and green areas like gardens and parks. The Exposition led to demographic and urbanistic expansion.

Cultural events and celebrations are one of the elements that compose the full meaning of the word sevillanism. The celebrations are either profane, like Feria de Abril, or religious and both constitute a fundamental part of sevillian folklore. Corpus Christi and Semana Santa belong to the most famous feasts of christian tradition. In the 20's and 30's about forty fraternities and a high number of sevillians participated in the penitence processions. Former Czech writer Karel Čapek was an openmind to the world and travelling. During his stay in Spain he attempted to get closer to its culture, history and he even managed the basic Spanish language, the Spanish chapter designations witness this fact. He poetically described what he saw by own eyeball, but he did not get to analyze or criticize the seen. Karel Čapek, in the book passages dedicated to Seville, deals with the main motifs of the sevillian folklore, equally as other foreign authors who had visited the city. The objective of the second part is to analyze Čapek's description of the city in comparison to the way how the other authors captured the city. The choice of sevillian motifs and its description mostly coincide even though each author comes from a different cultural background. Čapek appreciates and

concisely describes corrida, the beauty of monuments, gardens, houses, ladies' garment, sevillian way of life, social life in the streets and passionate flamenco dances. His narrative is completed by his own illustrations nevertheless the text itself is sufficient enough for lively imagination of the city of Seville.

Bibliografie

Primární literatura

ČAPEK, Karel: *O umění a kultuře II*. 1. soubor. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1985.

ČAPEK, Karel: *O umění a kultuře III*. 1. soubor. Praha: Československý spisovatel, 1986.

ČAPEK, Karel: *Výlet do Španěl*. Praha: Československý spisovatel, 1958

DURYCH, Jaroslav: *Pout' do Španělska*. Praha: Ladislav Kuncíř, 1929.

Sekundární literatura

ÁLVAREZ REY, Leandro: *Las cofradías de Sevilla en el siglo XX*. Sevilla: Universiád de Sevilla, 1999. ISBN 84-472-0508-8

ARIAS CASTAÑÓN, ELOY: *Comunicación, historia y sociedad: homenaje a Alfonso Braojos*. Sevilla: Universidad de Sevilla, 2001. ISBN 8447206696

BRAOJOS, Alfonso; Parias María; Álvarez Leonardo: *Histroia de Sevilla- Sevilla en el Siglo XX* Tomo I. Sevilla: Universidad de Sevilla, 1990. ISBN 84-7405-585-7

BRAOJOS, Alfonso; Parias María; Álvarez Leonardo: *Histroia de Sevilla- Sevilla en el Siglo XX* Tomo II. Sevilla: Universidad de Sevilla, 1990. ISBN 84-7405-585-7

BURIÁNEK, František: *Čapkovské variace*. Praha: Československý spisovatel, 1984.

ESCUELA DE ESTUDIOS HISPANOAREMICANOS: *Algunas notas sobre la Exposición Iberoamericana 1929*. Sevilla: Escuela de studios hispanoamericanos

GARCÍA- BAQUERO GONZÁLEZ, Antonio. ROMERO DE SOLÍS, Pedro: *Fiestas de toros y socieda*. Sevilla: Universidad de Sevilla, 2003. ISBN 8447208176

LAPESA, Rafael : *Historia de la lengua español*. Madrid: Gredos, 1981. ISBN 84-24900-72-3

LLEÓ CAÑAL, Vicente: *Fiesta grande el Corpus Christi en la historia de Sevilla*. Sevilla, 1992. ISBN 84-500-3755-7

MUÑOZ SAN ROMÁN, J.: *Sevilla en la literatura extranjera*. Sevilla, 1941.

REYES CANO, Rogelio: *Sevilla en la Generación del 27*: estudio y antología de Salinas, Guillén, G. Diego, Aleixandre, García Lorca, D. Alonso, Cernuda y Alberti, 2002

RODRÍGUEZ BERNAL, Eduardo: *Historia de la exposición ibero-americana de Sevilla de 1929*. Sevilla: Ayuntamiento de Sevilla, 1994. ISBN 84-86810-39-6

RODRÍGUEZ BERNAL, Eduardo: *La modernización y financiación de las infraestructuras urbanas con motivo de la Exposición Ibero- Americana de 1929*. Sevilla: Universidad de Sevilla, 2000

SALAS, Nicolás: *Crónicas del siglo XX, tomo 3*. Sevilla: Universiád de Sevilla, 1993. ISBN 84-7405-979-8

SÁNCHEZ HERRERO, José: *Las cofradías de Sevilla*. Sevilla, 1999. ISBN 84-472-0511-8

SÁNCHEZ MANTERO, Rafael: *Historia breve de Sevilla*. Cádiz: Sílex, 1992. ISBN 84-7737-038-9

SORIA MEDINA, Enrique: *La copla*. Sevilla: Cosas de Sevilla, 1981. ISBN 84-85894-20-0

COLLECTIF: *Exposición Iberoamericana Guía Oficial*, Rudolf Mosse S.A., Madrid, Barcelona, Sevilla.

Elektronické zdroje

Archiv periodika *ABC de Sevilla*. Dostupné na World Wide Web <<http://www.abcdesevilla.es/hemeroteca>>

Databáze španělského statistického úřadu - *Institución Nacional de Estadística*. Dostupné na World Wide Web <http://www.ine.es/inebmenu/mnu_cifraspob.htm>

VEGA, Lope de: *El Arenal de Seuilla*. Dostupné na World Wide Web <http://www.cervantesvirtual.com/obra/el-arenal-de-seuilla--0/>

Průlohy

Iberoamerická výstava v Seville 1929

Hymna Iberoamerické výstavy 1929- 1930

Coro

¡Salud, americanos,
del mundo juventud!
¡Salud, pueblos hermanos!
¡Salud, Salud!

¡Acudid, hijos de españoles,
a fundirnos en un crisol!
¡De mil cielos y de mil soles
hay que hacer un cielo y un sol!
¡Evoquemos los magnos hechos
de la vieja Madre inmortal,
y sintamos en nuestros pechos
el abrazo de Portugal!

Hoy se truecan las carabelas
En monstruos gigantes
que asustan al sol,
y los ecos de sus estelas
son cantos vibrantes
del mundo español.

Una voz

Damas que cruzáis el mar,
Para venir a realzar
A esta Sevilla de plata:
el pueblo os ha de entonar
su mas precioso cantar
y su mejor serenata.

La Giralda ha de encender
las estrellas una a una,
porque no dejéis de ver
la que alumbró vuestra cuna.

Coro

¡Salud, americanos,
del mundo juventud!
¡Salud, pueblos hermanos!
¡Salud, Salud!

Aktuální využití pavilonů postavených u příležitosti výstavy

Některé národní pavilony zůstaly svázány se svou mateřskou zemí, jsou dnes využívány jako ambasády a konzuláty. Jiné však přešly do majetku sevillské radnice, která je využívá jako prostor pro vzdělávací instituce, veřejné, gastronomické služby nebo muzea.

En total El Comité Ejecutivo realizó 22 edificios dentro del recinto, mas el Hotel de Alfonso 13. Hubo 8 pabellones oficiales, 12 regionales españoles, 7 provinciales andaluces, uno municipal, 13 de los estados extranjeros (mas los provisionales de Portugal, EEUU, Cuba y Colombia) y 47 comerciales. “De todos ellos perduran hoy en día 29, algunos de ellos muy transformados:

Hotel Alfonso XIII → hotel de lujo, turismo selecto

Plaza de España → colegio hispano-americano → oficinas → lugar esparcimiento y turistico

Pabellón Mudéjar → Museo de Artes y Costumbres Populares

Pabellón de Bellas Artes → Museo Arqueológico Provincial

Pabellón Real →

Pabellón Sevilla → teatro Lope de Vega

Galerías → almacenes y industrias

Pabellón de Información → restaurante “La Raza”

Pabellón de la prensa → colegio EGB España

Pabellón del Ministerio de Marina → comandancia de la marina

Estadio → estadio Benito Villamarin (muy transformado)

Pabellón de Marruecos → Servicio municipal Parque y Jardines

Pabellón de la compañía Arrendataria de Tabacos → Archivos
 Pabellón de Telefónica → sin función actual
 Pabellón de las Provincias Vascongadas → Instituto de Cancerológica
 Pabellón de Méjico → sin uso
 Pabellón de Argentina → Instituto Bachillerato Murillo → escuela de Danza
 Pabellón de Perú → Consulado de Perú
 Pabellón de Chile → Escuelas de Artes Aplicadas
 Pabellón de Santo Domingo Carreteras del Estado en Andalucía
 Pabellón de Cuba Delegación del Gobierno de la Junta de Andalucía
 Pabellón de Colombia → Escuela náutica
 Pabellón de Uruguay → Administrativos para Universidad de Sevilla
 Pabellón de Guatemala → Instituto Bachillerato Murillo → escuela de Danza Pabellón de
 Portugal → Consulado Portugal
 Pabellón de Brasil → Policía Municipal (efímero, restaurado)
 Pabellón de EEUU → Consulado EEUU → sin uso
 Pabellón Domecq → Servicio Meteorología
 Quinta de Goya → Bar Citroen
 Caseta de electricidad del Parque de atracciones
 Parque Maria Luisa y la urbanización del recinto
 (zhttp://www.etsav.upc.es/personals/monclus/materialesopt05/T3cAvance%20de%20la%20Exposici%C3%B3n%20iberoamericana%20Sevilla%201929.pdf)

Plán Iberoamerické výstavy

Zdroj: Plano de Exposición Iberoamericana. Dostupné na World Wide Web
 <http://4.bp.blogspot.com/-947xX5pz4Sc/Tt4FefvAUCI/AAAAAAAAAAk/936S_6fwEk8/s1600/Exposicion+iberoamericana+1929.jpg> [cit. 2012-01-08]

SEVILLA

EXPOSICIÓN IBERO-AMERICANA

1929

Karel Čapek

Články v ABC de Sevilla

1. Upozornění na býčí zápasy 20. 10. 1929 v Seville, kterých se Karel Čapek zúčastnil
2. Oválná fotografie zachycuje slavné toreadory, které měl příležitost vidět Karel Čapek
3. Vyličení býčích zápasů ve specializované rubrice novin
4. Pokračování ze strany 33 periodika ABC de Sevilla

La comida transcurrió en un grato ambiente de cordialidad, haciéndose votos por el buen éxito de Márquez en su campaña a México y en la temporada que se avecina.

INFORMACIONES DEPORTIVAS

FUTBOL

¿Qué pasa en Valencia?

El asunto de la Federación Valenciana vive a estar sobre el tapete, y hasta pudiera ser que tuviese derivaciones de carácter grave, que llevarán a la Nacional a una situación difícil.

Cuando todo parecía arreglado con la solución dada por el Sr. Cabot, resulta que, a toda prisa, sale para Valencia, desde Madrid, el Sr. Fernández Prida.

Entre los deportistas de categoría elevada que comentan el caso, se oyen frecuentemente las palabras *diferencias* y *marchada*.

¿Qué pasa en Valencia?

Aún se esperan sorpresas en la forma de jugar el campeonato en aquella Federación.

Veremos si los valencianos nos brindan un ejemplo.

INFORMACIONES TEATRALES

En Sevilla

Cartelera sevillana

EXPOSICION. (Compañía Carmen Díaz.) A las 10: Los duendes de Sevilla (éxito formidable).

CERVANTES. (Compañía Internacional Harry Flemming (el mejor bailarín del mundo).—A las 10: "Debut".

DUQUE.—A las 7,15: Los claveles.—A las 9: El país de la revista.—A las 10,45: La del Soto del Parral ("reprise").

SALON VARIEDADES.—(Trajano-Amor de Dios.) Todos los días, atracciones de tarde a la madrugada. Grandioso éxito del programa actual.

En Madrid

Cartelera madrileña

Zarzuela.—"Et in pulverem reverteris" y "Tararar".

Fontalba.—(Compañía Lola Membrives.) "Salvadora".

Español.—(Compañía Ricardo Calvo.) "Reinar después de morir" y "El alcalde de Zalamea".

Comedia.—"El tejedor de Cantarranas". Centro.—(Compañía de comedias cómicas Aurora Redondo-Valeriano León.) "El di-funto era mayor".

Lara.—"Para ti es el mundo". Infanta Isabel.—"El alfiler" y "¡Pégame, Luciano!".

Reina Victoria.—(Compañía Díaz-Ar-tigas.) "¡Atrévete, Susana!" y "Vidas cru-zadas".

Eslava.—(Compañía Harito-Ballester.) "La mujer de su marido", "Cádiz" y "El duquesito".

Alkazar.—(Compañía de teatro america-no.) "Han matado a don Juan" y "El gato y el canario".

Cómico.—(Loreto-Chicote.) "El sofá" y "Seis pesetas".

Marín.—"Los faroles", "La Melitona" y "Los verdaderos".

Fuencarral.—(Compañía María Badia-Pe-ñalver-Almodóvar.) "La meiga".

Favón.—(Compañía de Lino Rodríguez.) "La copla andaluza".

Romea.—"El anteojo" y "Las Horonas". Maravillas.—(Manrique Gil.) "Juan José" y "El lobo".

Infanta Beatriz.—(Pedro Barreto, come-dias.) "Su sonrisa".

Eldorado.—"Las corsarias", "El toque de Diana" y "La carne flaca".

MUEBLES

Los mejores. Los más baratos. De lujo y económicos. Paga-rás al contado o a plazos, como quieras y cuando puedas. EDUARDO SANTANDER. CORREDURIA, 32. TELÉF. 23.969.

Anuncios telegráficos de Sevilla

De una a cinco palabras una peseta; por cada pa-labra más, 20 céntimos.

Las abreviaturas y cada cinco cifras se contarán como una palabra.

El impuesto de Timbre por anuncios será de cuen-ta de los señores anun-ciantes, y de la cuantía que fija la vigente ley del Timbre.

Los originales se remiti-rán a las oficinas de A B C, Avenida Bochoña (Huerta de la Salud); calle Muñoz Givé (cerca de la de Te-ruán), acompañados de su importe en metálico, sellos de Correo o otra forma análoga, el día antes de la fecha en que deban ser pu-blicados; a la Agencia Rol-dós-Tirolescos, General Po-stería, 22, y demás agen-cias de publicidad de Se-villa.

SE ARRIENDA BONITO piso con ascensor; renta 30 duros, muy céntrico. Razón: San Pablo, 43.

JOYERIA TARAVILLO, precios sin competencia. Jo-yas antiguas y modernas. Plazas, 31.

SOLICITUDES DE EM-plejo se admiten para perso-nal de escritorio en la Su-perintendencia de Grandes Almacenes El Siglo S. A., de Bar-celona, Villegas, 1 y 3. Diri-girse a la Dirección, de 12 a 1 de la mañana.

PISO CENTRICO, LUMI-rosa, amueblado, baño etc., se arrienda por temporada. Razón: Electricista. Javier Lasso Vega, 5.

CLINICA DENTAL ACRE-dita en Sevilla. Se arrienda en 50 pesetas di-arias o se traspa. Gran ne-gocio. Dirigirse: Lista de Correos, cédula núm. 21.166.

FABRICA PABLO VENDO casi nueva; entrega funcio-nando, garantizada, facilida-des pago. Vicente Escudero, Peria, 23, Sevilla.

PARA NEGOCIO LUCRATI-vo serio, precisase socio apor-tar 7.000 pesetas garantidas; absténgase escribir sin abso-luta seguridad. Apartado, 261.

Radiotelefonía

Programa para el sábado 19 de octubre de 1929. Esta-ción E. A. J. 5, Unión Radio, Sevilla. Longitud de onda, 368 metros.

Sobremesa, de 2 a 3.—Or-questra de Prensa, cotizaciones quista de la estación: "Ro-da de Bolsa y mercados, Bo-te-mería del Rocio" (pasodoble), Urgencia: "El finis" (scho-lla), Lepiano: "El valle de Cantantes, coros, gran or-questra" (intermedio), Ed. Gra-

questra: "Al dorado las espi-ras" (selección), Balaguer: "Mendi-Andiyan" (roman-za de Joshe-Mari, por Bal-dricho), Usandizaga: "Mendi-Andiyan" (racconto del ter-cer acto, por Id.), Usandiza-ga: "El Barba de Sevilla" (con el mio nome, por Juan García, tenor), Rossini: "Mamón" (sueño de Mamón, por Juan García, tenor), Mascenet: "Manos bravas" (fox, por Carillos Gardel), J. M. Aguilera: "Añoranzas" (vals, por Carillos Gardel), J. M. Aguilera, y segunda-lla, y nochebuena, por Vallejo.

Noche de 9 a 12.—Noti-cias de Prensa, cotizaciones Bolsa y mercados, Bota-mería del Rocio" (pasodoble), Urgencia: "El finis" (scho-lla), Lepiano: "El valle de Cantantes, coros, gran or-questra" (intermedio), Ed. Gra-

¡Esta es la Esterly!

La que V. necesita. La renombrada marca del Crédito Bilbaino. Hasta 20 meses de crédito

Adriano, 24-Sevilla-Teléf. 24580

EXPOSICION IBERO-AMERICANA AVISO

Para mayor comodidad del público se ha instala-do una nueva taquilla en el VESTIBULO DEL AYUNTAMIENTO DE LA PLAZA DE SAN FER-NANDO, para la venta de los ABONOS especiales para personas y coches.

PRECIO DE LOS ABONOS PERSONALES

Abonos con 25 cupones.....	Ptas. 25,00
Id. con 50 id.	Id. 40,00
Id. con 100 id.	Id. 60,00
Abonos de coche para toda la duración del Certamen.....	Id. 100,00

Plaza de Toros de Sevilla

(REAL MAESTRANZA)

El domingo 20 de octubre de 1929. El acontecimiento taurino de la temporada

Cañero y Nuncio, frente a frente

Habiendo llegado a un acuerdo con la Empresa el rejoneador portugués

D. Antonio Cañero

actuará éste en competencia con el famoso rejonea-dor portugués

João Branco Nuncio

Orden del espectáculo:

PRIMERA PARTE

Lidia de tres toros de la vacada de los señores Hijos de Pérez de la Concha.

- 1.º En puntas, para Cañero.
- 2.º Embolado, para Nuncio.
- 3.º En puntas, para Cañero y Nuncio, en leal y reñida competencia.

Si el primer toro no fuera muerto por los rejones de lanza, será estoqueado por el señor Cañero.

SEGUNDA PARTE

Cuatro toros de Pérez de la Concha, en lidia ordi-naria, para

Palmeño y Maera

Sobresaliente para un caso necesario,

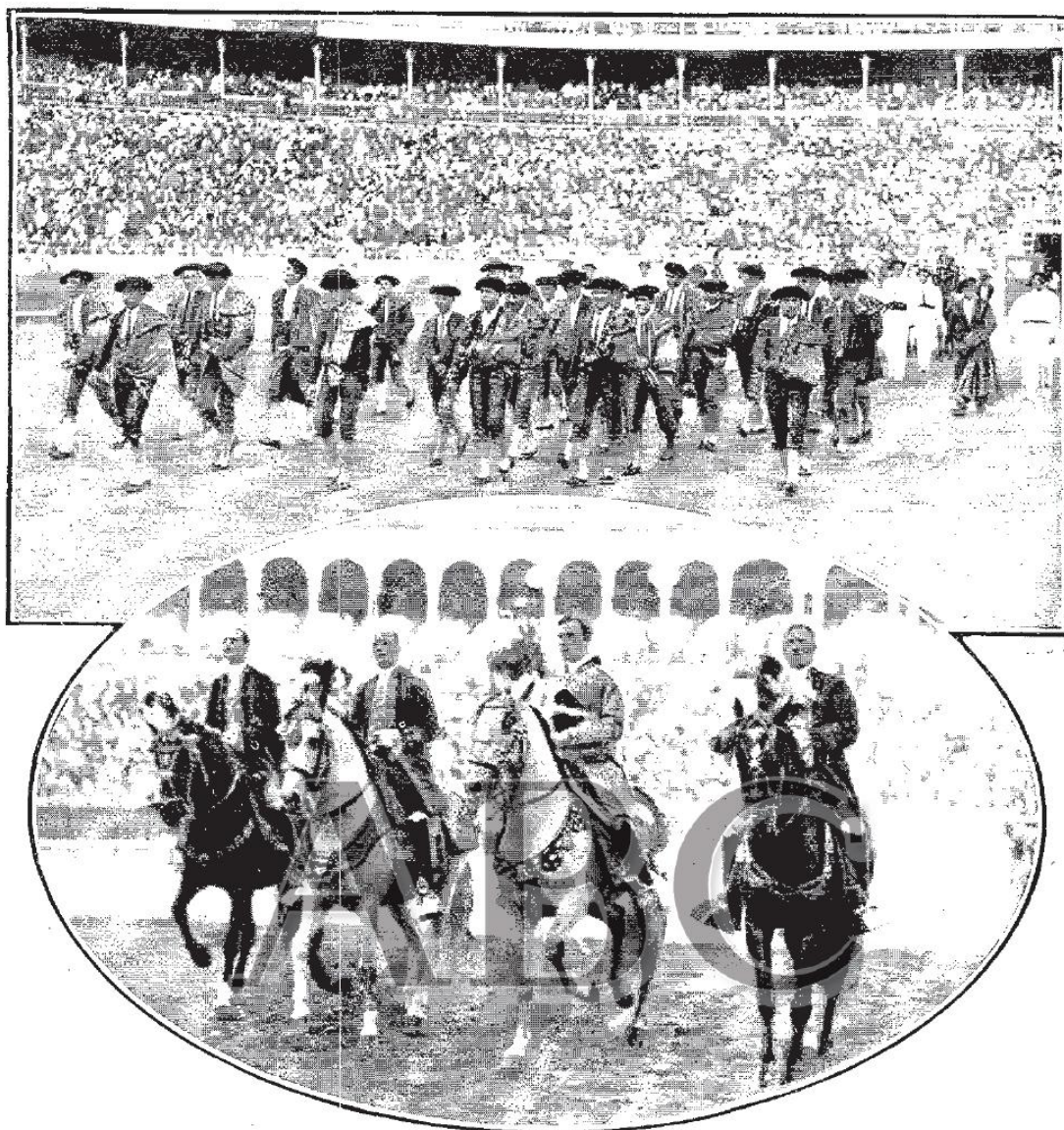
JUAN CABALLERO

Precios: Tendido de sombra, pesetas 12. Sol, 3,50.

EL DOMINGO

Nuncio y Cañero, frente a frente

Lea todos los días A B C

1, BILBAO. DESFILE DE LAS CUADRILLAS EN LA NOVILLADA DE NOVELES, VERIFICADA EL DOMINGO. 2, SEVILLA. "TOURADA" PORTUGUESA. LOS REJONEADORES JOSE CASIMIRO, RUY DA CAMARA, JOAO NUNCIO Y ANTONIO LUIS LOPEZ, QUE TOMARON PARTE EN EL FESTEJO. (FOTOS ESPIGA Y DUBOIS)

Notas de provincias.—La temporada taurina toca a su fin. Una *tourada* portuguesa en Sevilla y las corridas de feria en Zaragoza, Guadalajara y Jaén han sido las notas más salientes de estos últimos días. Actuaron en la *tourada* portuguesa, con gran éxito, los rejoneadores José Casimiro, Ruy da Cámara, Joao Nuncio y Antonio Luis López.

El domingo hubo corridas en Barcelona (festejo a beneficio del monumento a la Raza) y en Zaragoza (primera de feria).

Despacharon en Barcelona dos toros, de doña María de Montalvo, y seis, de Guadalest, Antonio Cañero, Márquez, Marcial

Lalanda y Fuentes Bejarano, y en Zaragoza, seis, de Samuel Hermanos, Niño de la Palma, Vicente Barrera, que resultó cogido, y Manolo Bienvenida.

Entre las muchas novilladas celebradas también el domingo—de las que no me ocupo aquí por falta material de espacio—quiero destacar una muy típica, que tuvo lugar en Bilbao, y en la que todos los toreros—siete matadores y cerca de 20 peones y banderilleros—eran noveles y debutantes.

Rafael Sánchez-Guerra.

INFORMACIONES Y NOTICIAS TAURINAS

En Sevilla. Los faroles, a su tiempo... En Madrid. Fiestas de retazos. En Vista Alegre. En Tetuán. Toros en Cádiz, Zaragoza. En otras plazas. Novilladas.

EN SEVILLA

Los faroles, a su tiempo...

La leal y reñida competencia de Cañero y Nuncio puso en la corrida de ayer los únicos episodios de amenidad con que se animó la gente en el larguísimo transcurso—dos horas y media, no más—, del espectáculo. Tan sólo el aliciente que ofrecía aquel pugilato en lidia tauroequina hizo que la plaza estuviera más concurrida que de costumbre: los elementos convocados para la lidia usual no podían, en verdad, ser menos atrayentes. Cada uno de los rejoneadores hizo en los tres primeros toros de los señores Pérez de la Concha una prolífica exhibición—gustosa a veces, que eso del rejoneo es pesado y monótono en definitiva—de su peculiar manera: el señor Cañero nos brindó de nuevo la nota de tipismo andaluz que hay en lo campero de su traza de caballista; y su émulo tornó a ofrecer el contraste que existe entre lo ceremonioso de su indumento y la movida alegría de su estilo de lidiador escuete. El primero, sobrio, adusto, diríase que traduce al toreo hipico las normas seriotas de la escuela rondeña; el

Cañero corriendo al toro primero desde el chiquero

caballero lusitano, en cambio, parece rendir culto, sobre los ágiles floreos de su jaca, a la movida ductilidad de la escuela sevillana. Cada cual, entre sus espectadores, elija a tono con su manera de concebir, y de sentir, la fiesta de toros.

El cordobés actuó en el primer bicho de la tarde, que le duró bien poco—siempre así—: tras vistosa y valiente preparación—corriase el toro con las astas desnudas—un rejoncillo en lo alto, y en seguida otro, en el cuello, de consecuencias tan desagradables para el agredido, que el pobre dobló, mientras el caballero iba por otra jaca. Al vérselo otra vez delante, la bravísima res aún tuvo fuerzas, en su agonía, para incorporarse, vacilante, sobre sus patas, tratando de acometer a la cabalgadura. A los pocos pasos caía sin puntilla, agotada en el último aliento de su fiera.

La lidia del segundo, embolado, estuvo a cargo de Nuncio. Naturalmente, faltó lo que es alma y esencia de la fiesta brava a la española: la sensación del peligro... ajeno. No obstante, el caballero portugués

suplió la ausencia—o lo remoto, al menos—del riesgo con la emoción suprema de lo bello. El bicho comenzó un poco tarde; pero pronto se decidió—como tocado del floreado bullir de la jaca—a correr animoso tras el bridón, como si quisiera par-

Nuncio banderilleando a dos manos

ticipar en la travesura de sus juegos. Entre gentiles corvetas, braccos airoisísimos y cambios sorprendentes en la misma cabeza, la docilidad y valentía del noble caballito permitió a su jinete rejonear una, dos, tres veces, en el hoyuelo de las agujas y clavar luego, a una mano, un soberbio par de banderillas. Otra jaca—la más torera y diestra—: nuevos primores del caballero, que pasa sin clavar ante el toro, alzando los brazos con el ritmo y gallardía con que adornan la suerte los grandes banderilleros. Por fin, un par soberano, que alumbró una gran ovación. Sigue a la proeza un rejón de lanza, que, aunque bien señalado, no mata. Y el caballero se retira entre aplausos.

EL CUARTO TORO ASOMÁNDOSE AL CALLEJÓN.—¿Pero qué hacen aquí tantos perimazos?

En el toro siguiente, en puntas, los dos artistas compitiendo en destreza, clavaron muy bien cuatro rejoncillos, que la gente aplaudió de buena gana. Con los de muerte, la fortuna no les acompañó... Pesadez, desacierto, aire de campo de batalla sobre el anillo, sembrado de aceros, y durante un largo cuarto de hora, un fuerte olor a carne mechada...

Muy bien eso del rejoneo. ¡Si fuese más breve...!

El sobresaliente, Juan Caballero, a quien el embolado cogió muy a su sabor, demostró en aquel toro y en el siguiente una ignorancia ejemplar. Menos mal que esto quedó con facilidad, prontitud y arrojo.

La lidia ordinaria, de lo más ordinario que puede verse...

El Palmeño hizo poco. Eso sí: lo poco que hizo, bastante malo.

En su primer toro—nervioso y de estilo incorrecto—no se confió al torearle de capa, si bien más tarde, estimulado por los aplausos que oía Maera por un buen quite, entró al suyo con denuedo, tirando un farol notablemente embarullado.

La faena de muleta, por la cara, y aguantando poco, remató con la desdichada ocurrencia de citar a recibir (¡) entre la suerte contraria y la de al hilo de las tablas—

Maera de la...

OSBLITO.—De los tres caballeros, er que ma' m'ha gustao e er sobresaliente Caballero. ¿Qué manera de sobresalir! Er Caballero del aira na ma'!

todas las desventajas para sí—cuando el bicho se hallaba a la defensiva. A la acometida del bruto sucedió, en la decisiva fracción de segundo, el fatal titubeo del espada; y al titubeo, la cogida, emocionante y seca. Quedó el torero inmóvil sobre la arena; lo llevaron en brazos a la enfermería, y un buen rato después nos decía el parte facultativo que se trataba de una herida inciso-punzada en el tercio superior de la cara interna del muslo izquierdo, que interesaba la piel, tejido celular, aponeurosis y músculo; menos grave, por fortuna, de lo que todos habíamos tenido.

A Maera le faltaron ánimos para hacerse de un buen cartel. Un par de quites, por verónicas o faroles, alguna verónica deshermanada, y nada más.

Le tocaron dos toros—el segundo y el cuarto—mansotes, pero fáciles, por su falta de malicia y de brio, para haber obtenido lucimiento con sólo poner el torero de su parte el coraje que no tenían sus enemigos. Maera, soso e indeciso, no supo hacerlo. Ni en aquellos toros, ni desde luego, en el tercero, que, sumamente nervioso, ha-

ha dado muy mala vida a los bandereros.

Matando, mal en los cuatro. En el segundo oyó un aviso.

El ganado de los señores hijos de Pérez le la Concha, desigual en lámina y bravura. El que abrió plaza fué magnífico; buenos los otros dos de rejón, y sólo medianos los de lidia ordinaria. El sexto, que tenía aspecto de becerrote, fué el que dió más que tacer.

La corrida acabó entre sombras...

¿Cómo echamos de menos en aquel último toro los faroles de Maera y el Palenque...!—Juan María Vázquez.

EN MADRID

Fiesta de retazos

Madrid 21, 10 mañana. Los estertores de la temporada taurina, a los que asiste, tras un desgano otoñal de tres semanas, ofrecen ciertamente bien poco de notable. Dígalos, si no, lo acontecido el domingo, en una fiesta compuesta de retazos, cuyo cartel no fué, ni podía ser en modo alguno, del agrado de la afición, la mayoría de la cual se negó, con plausible cautela, a encaminarse al coso de la carretera de Aragón. El festejo comenzó con la lidia de dos becerros crecidos, de D. Gumensindo Llorente, por el presunto fenómeno Pepito Fernández, que no se dió mala traza para desempeñar su cometido, singularmente en su primer enemigo, cuya muerte brindó a Luis Freg, diestro varias veces resucitado y ahora en visperas de emprender un viaje a Méjico, con el empeño de pasear también por la arena de aquel circo su valor sin límites. El jovencuelo Fernández escuchó palmas abundantes en diversos momentos

de su actuación, no toda ella brillante, por cuanto escuchó un aviso en su segundo y postrer becerro.

Se jugaron después, como última parte de la fiesta, dos novillos de Sotomayor, corridos en primero y último puestos, y dos de Netto Revello. Los cuatro bichos fueron grandes, con poder y estaban bien presentados, si bien, el de Sotomayor que cerró plaza, se inutilizó los remos posteriores en la misma arena. Pegaron fuerte los sólo de nombre novillos—pues eran verdaderos toros—y obligaron a arrastrar más caballos que durante todo el abono.

Los afortunados diestros a los que se confió la tarea de despachar los cuatro de referencia, fueron Torquito III y Alcala-reño II, y justo es decir que ambos a dos pusieron, en muchos momentos, positivos deseos de agradar a la parroquia, tan benévola de suyo que, como de ordinario, no vaciló en prodigar sus aplausos a los más triviales sucesos. Fervorosamente se aplaudieron unos lances de Alcala-reño a su primer toro, al que pasaportó de un pinchazo, media estocada y un sablazo desprendido; despachando al inválido de Sotomayor de media estocada, no mal puesta.

Torquito, que por dos veces visitó la enfermería, se deshizo de su primer enemigo de un pinchazo y una estocada perpendicular, y mató al otro de dos pinchazos y un bajonazo.

El notable peón Alfredo Cuairan, que, como siempre, bregó muy bien, fué alcanzado por el primer bicho de Netto Revello, pasando a la enfermería, con un puntazo, hondo al parecer, en la parte posterior del muslo izquierdo.

Y nada más contienen mis notas de la fiesta de retazos del domingo, que fué, en resumen, tan larga como aburrida.—E. P.

Parte facultativo.—Durante la lidia del cuarto toro, ha ingresado en esta enfermería Alfredo Cuairan, con una herida contusa en la región glútea, de unos diez centímetros de profundidad, que interesa la piel, aponeurosis y músculos del glúteo mayor. Pronóstico, menos grave.

EN VISTA ALEGRE

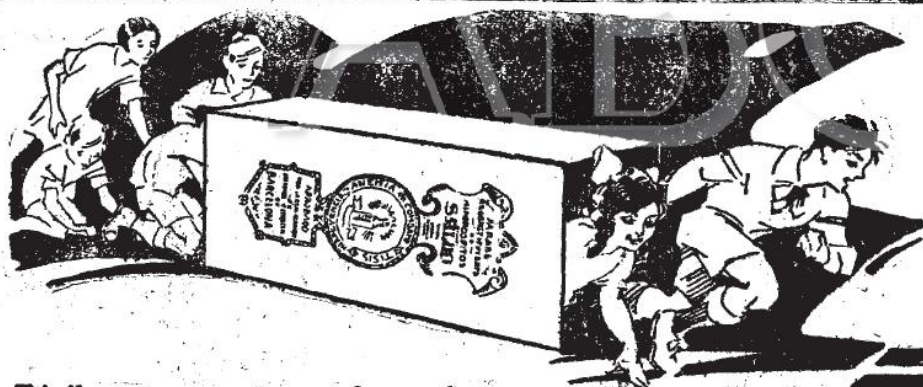
Seis novillos de Hernández, para Dominguín Chico, Juan Marino y Paco Recio

Madrid 21, 10 mañana. Suponemos que con el festejo del domingo se habrá dado el cerrojazo a la plaza carabanchelera, y ya va siendo hora, porque comenzamos en marzo y casi no hubo interrupción hasta estas fechas. Ello demuestra que la cosa no fué muy mal para la empresa este año. A ver si sirve de estímulo para afinar un poquito más el año que viene.

La novillada de despedida fué de las peorcitas de la temporada. El ganado de Hernández, basto, sin casta ni estilo, flacucho y mansurrón. Algo así como para que los toreros se limitaran a salir del paso, como buenamente pudieran.

Dominguín Chico, valentón y decidido, fué el que se mostró más dominador y el que consiguió más momentos de lucimiento con el capote y estuvo más seguro con el acero. Los más nutridos aplausos que sonaron en toda la tarde, fueron para este chico, que en la plaza carabanchelera ha conquistado un buen cartel, que mantuvo en esta corrida, a pesar de los bueyes con que tuvo que luchar.

Juan Marino no anda todavía muy suelto entre los toros; con el género del domingo, eran mayores las dificultades para él. El

Maravilloso transformador

Fácilmente, y sobre todo en la época del crecimiento, los niños suelen ser víctimas de

la debilidad, la anemia y el raquitismo.

Vigile a los niños para evitarles las tremendas consecuencias de esas enfermedades, combatiendo previsoramente los síntomas iniciadores de esos males con el más completo de los reconstituyentes que es el Jarabe de

Pedid
JARABE SALUD
para evitar
imitaciones

HIPOFOSFITOS SALUD

Cerca de medio siglo de éxito creciente.

Aprobado por la Real Academia de Medicina.

Se advierte que el Jarabe HIPOFOSFITOS SALUD no se vende a granel.

Text odpovědi Karla Čapka v knize O umění a kultuře, str. 654-656 na kritiku J. Durycha

Copak je to za vojáka?

Pane podplukovníku-lékaři dr. Jaroslave Durychu, dočetl jsem se v Poledním listě pana Jiřího Stříbrného, že jste napsal v Akordu “výmluvný, krásný, rozhodný a pravdivý” článek pod titulem Pláč Karla Čapka. V tomto článku mi zazlíváte, že jsem svými Bajkami o válce občanské pomáhal legální vládě španělské “proti všelijakým generálům a jiným živlům nepořádným... Jest Karel Čapek horlivým přívržencem legální vlády španělské a nemůže v počínání generálů spatřovati nic jiného než zločin.”

Tedy nejprve, aby tohle bylo jasno, nejsem horlivým přívržencem legální vlády španělské; nejsem horlivým přívržencem žádné cizí vlády, protože mně do ní nic není; mne zajímá, kdo vládne nám a jak nám vládne, ale cizí vlády mě zajímají jen potud, pokud jejich zájmy a plány jsou našemu národu a státu příznivé nebo nepříznivé. To je první věc. Druhá věc je, že počínání generálů, kteří dělají politiku, provozují puče a vzpoury, prodávají kusy své vlasti a posílají ve jménu vlastenectví proti svým krajanům Berbery a cizí kumpanie, nepovažují opravdu za nic jiného nežli za zločin. Snad je to názor civilisty, ale rozhodně je to názor občana, který nemůže být přívržencem toho, aby kdekoliv v civilizovaném světě rozhodovali o domácím režimu na svou pěst generálové se svými kanóny a leteckými pumami. Měli jsme sice jen svého Gajdu a Kobzínka, ale děkujeme uctivě za vojáky tohoto druhu.

Tolik podotýkám pro případ, že článek v Akordu psal spisovatel Jaroslav Durych; zdá se však, že jej psala osobnost jiného povolání, a sice vojenský lékař dr. Jaroslav Durych. Neboť psáno tam jest: “Jsem vojenský lékař. Muži jsou pro mne rozděleni do tří skupin, A, B a C, podle jejich způsobilosti k vojenské službě. Poznal jsem za dlouhá léta, že každá z těch skupin má svou vlastní morálku, A, B a C. Čtu tedy Karla Čapka nikoliv jako spisovatel, nýbrž jako vojenský lékař. Poznávám jeho C a bojím se. Bojím se všeho, co jest C. Umím si představit, co by se stalo, kdyby se morálka C zalíbila povětší části národa.” Pláč Karla Čapka (nad španělskou tragédií) je prý “civilistický a... prozrazuje, že Karel Čapek nikdy nesloužil na vojně, patře odjakživa do skupiny s klasifikací C. To, že hanobí generály, byť španělské a povstalecké, a to, že drží palec legální vládě, není ještě zdaleka to hlavní. Jest ještě něco horšího,” (dokonce “největší hřích proti českému jménu”) “a to jest morálka... nezpůsobilých, kterou jest náš lid přeplněn. Jest to taková morálka způsobná, na první pohled lidová a lidumilná a uctívá a laskavá..., jakou by musil člověk pohledati, ale jen pozor!” Nic bližšího se však o té morálce C v citovaném vojensko-lékařském nálezu nedočítáme;

i musíme soudit, že ten “největší hřích proti českému jménu” je přece jen to, hanobí-li někdo “povstalecké generály” a drží-li palec “legální vládě”.

Dobře, mám tedy tu čest mluvit nikoli se spisovatelem, nýbrž s vojenským lékařem ppluk. dr. Durychem: i dovolu, abych se jako civilista a občan dotázal, pod jaké písmeno vojenské klasifikace a morálky náleží aktivní podplukovník, který tak okázale dává najevo opovržení k těm, kdo pokládají za nežádoucí zjev politické a povstalecké generály, vedoucí za cizí pomoci válku proti zvolené vládě své země. Chápu, že katolický spisovatel může nenávidět cizí vládu, která se dopustila nelidských činů vůči církvi a náboženskému citu. Tíže už chápu, jak může český člověk chovat tolik sympatií k armádě generála Franca s jejími masakry – a s jejími spojenci. Ale hájí-li veřejně generály této sorty muž, který se přitom představuje jako vojenský lékař, pak je každý civilista a občan oprávněn, aby si takového vojenského lékaře pozastavil a zeptal se ho, jak to vlastně míní. Rádi bychom nechali slovo katolíkovi i spisovateli, neboť svoboda slova a svědomí náleží příliš hluboko do naší civilistické a nevojenské morálky. Ale svou šavli a své hvězdičky jste, doktore Durychu, měl nechat doma, neboť se nerýmují ani s literární..., ani s tou politickou stránkou vašeho článku. Je mi líto, že jako civilista kategorie C vás musím upozornit na jisté zvyklosti vašeho stavu.

Radím vám, držte se propříště ve svých člancích jen svého titulu spisovatelského. Jak víte sám, bylo už jednou nutno dost namáhavě vysvětlovat, že jistý článek o panu Stříbrném, ve kterém bylo, nemýlím-li se, cosi o jeho páchnoucích nohou apodkarpatských medvědech, nebyl projevem vojenského lékaře, nýbrž spisovatele; neboť vojenského lékaře by tehdy ta záležitost stála málem jeho vojenskou distinkci. Dnes už ovšem pan Stříbrný dávno není ministrem vojenství a jeho noviny otiskují s pochvalou článek vojenského lékaře Durycha, kteréžto poklepání na rameno vám ze srdce přeji. A podruhé nebylo jasno, obrací-li se otevřeným dopisem v tisku vojenský lékař k nejvyššímu veliteli armády, nebo katolický spisovatel k osvětlenému filozofu, který jaksimimochodem byl hlavou státu. Upřímně řečeno, my občané všech kategorií vojenské způsobilosti nevidíme rádi, není-li o takových věcech dost jistoty právě v tom oboru státní služby, na kterém nám musí záležet nejvíc.

Ale snad by stačilo něco jiného, abyste sebe sama i nás ušetřil takových nepříjemností: literární takt, pane Jaroslave Durychu; ale tato výzva se týká už jen spisovatele.

